

OUDSBERGEN - LEEMKUILSTRAAT

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

RAPPORT NR. 0836

Titel

Archeologienota Oudsbergen - Leemkuilstraat: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Bram J. L. van Arnhem & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-583

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021J196

Plaats en datum

Beerse, 15/03/2022

INHOUD

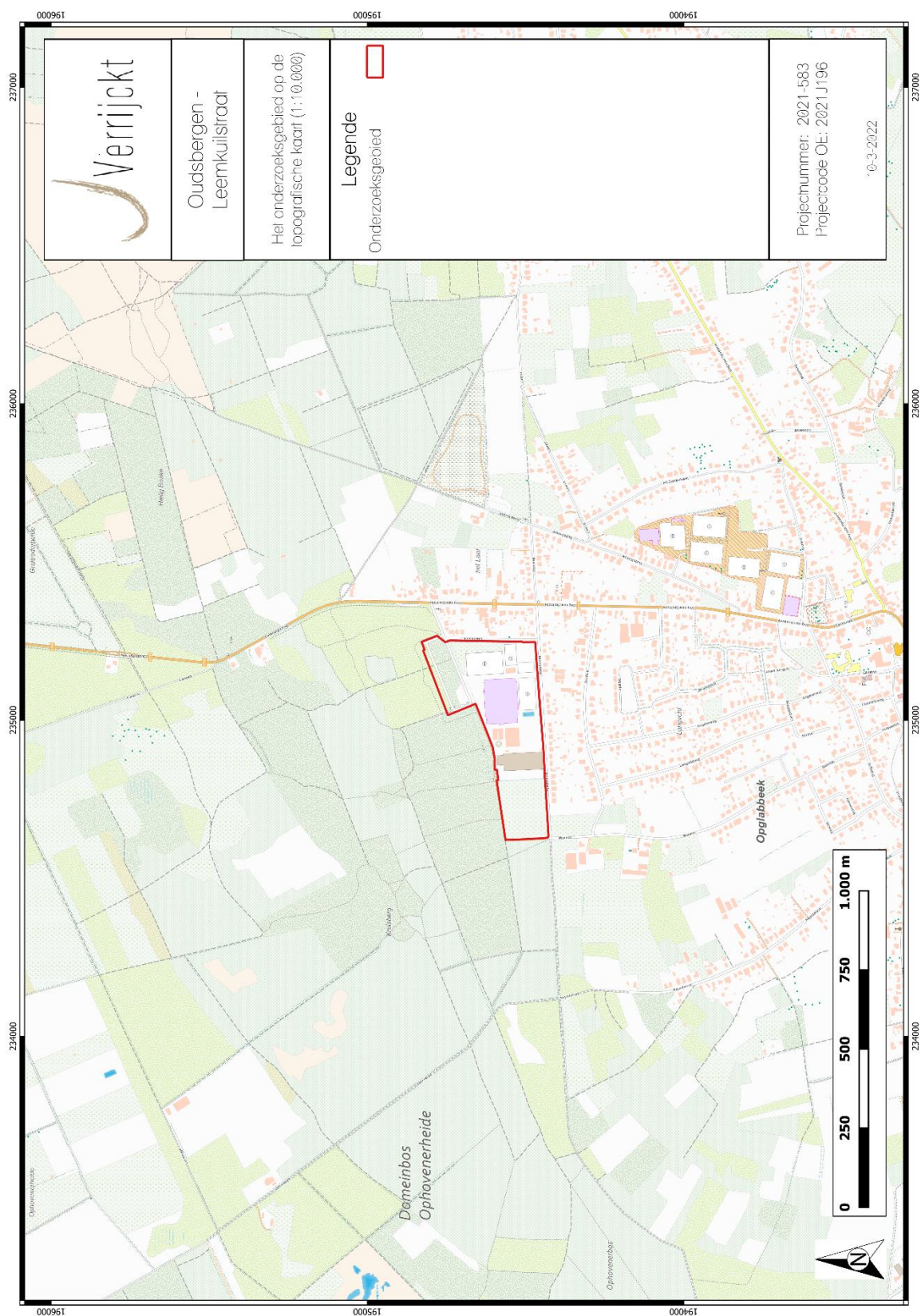
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 Onderzoeksopdracht	9
1.1.3 Juridisch kader.....	10
1.1.4 Randvoorwaarden	10
1.2 Werkwijze en strategie	11
1.3 Aanleiding	12
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen	12
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen	14
1.4 Assessmentrapport	17
1.4.1 Topografische situering	17
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering	17
1.4.3 Geologische situering.....	21
1.4.4 Bodemkundige situering	21
1.4.5 Historische bronnen	28
1.4.6 Cartografische bronnen	28
1.4.7 Archeologisch bronnen	43
1.5 Besluit	51
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen	51
1.5.2 Archeologische verwachting	53
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering.....	55
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	55
1.5.5 Samenvatting	57
2 Lijst met figuren	58
3 Lijst met tabellen.....	58
4 Plannenlijst	59
5 Bibliografie	63
6 Bijlagen.....	65

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

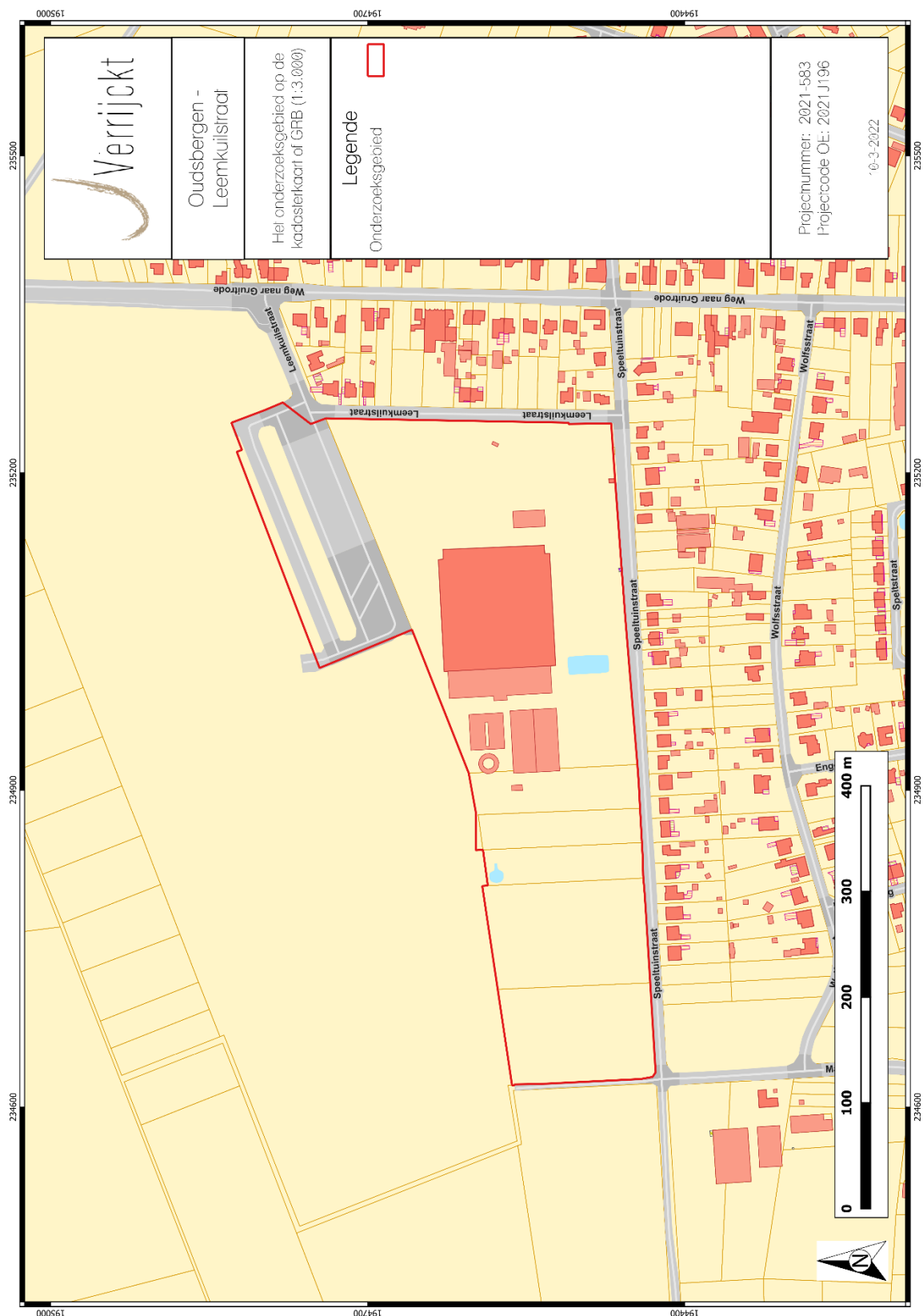
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-583
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021J196
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Oudsbergen
	Deelgemeente	Opglabbeek
	Straat	Leemkuilstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Oudsbergen/Opglabbeek
	Afdeling	7 ^{de} Afdeling/ 2 ^{de} Afdeling
	Sectie	Sectie B
	Percelen	942L17, 924M17, 924V2, 924H16, 924G17, 924Z21 en 924X21
Coördinaten	Noordoost	X: 234915.970 Y: 194604.368
	Noordwest	X: 234620.594 Y: 194563.324
	Zuidoost	X: 234924.233 Y: 194444.791
	Zuidwest	X: 234626.611 Y: 194441.224
Oppervlakte onderzoeksgebied		Ca. 136 335 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 43 932 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 - Jeroen Verrijckt

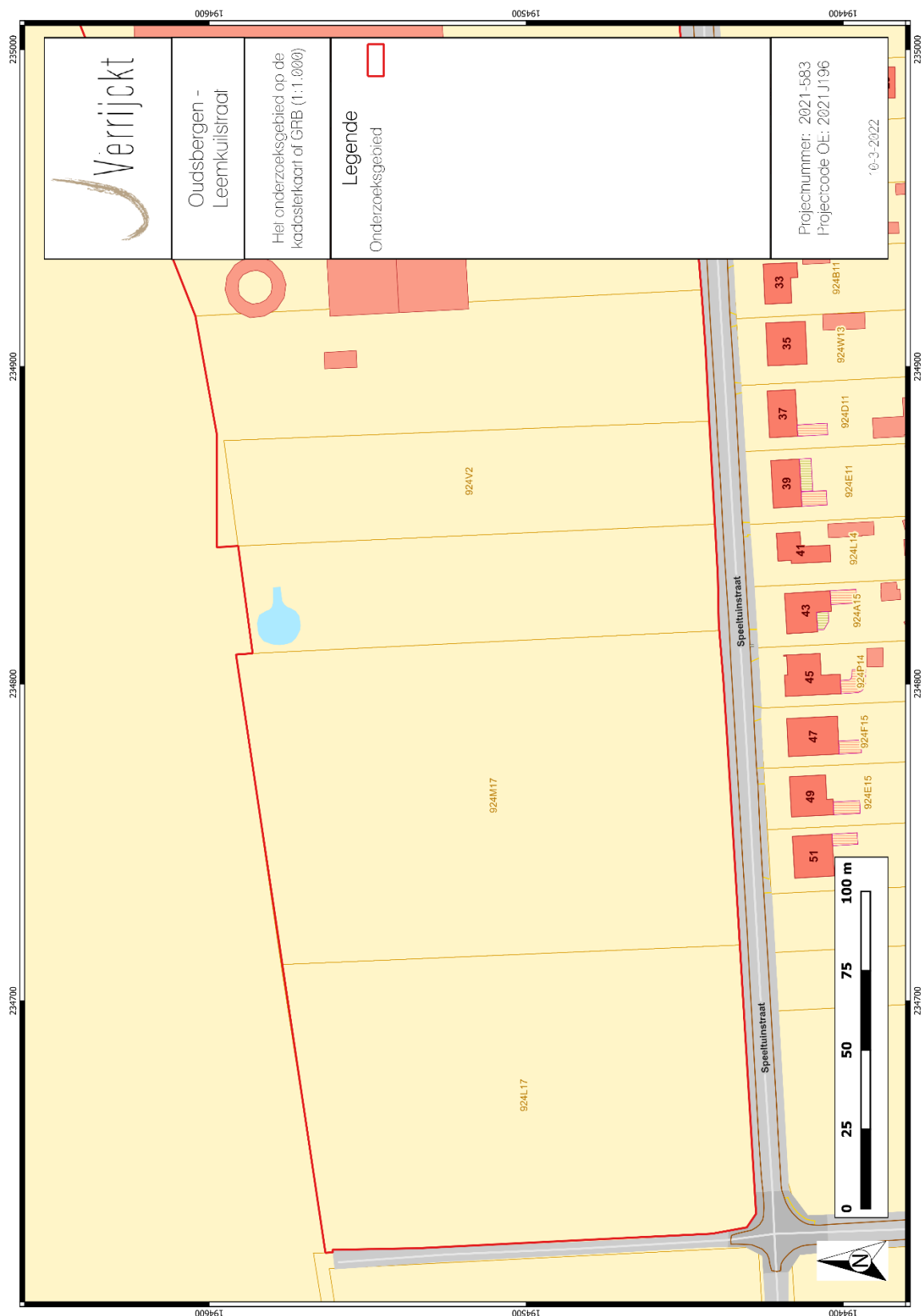
Figuur 1: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart (1:10.000)¹

¹ AGIV 2022a

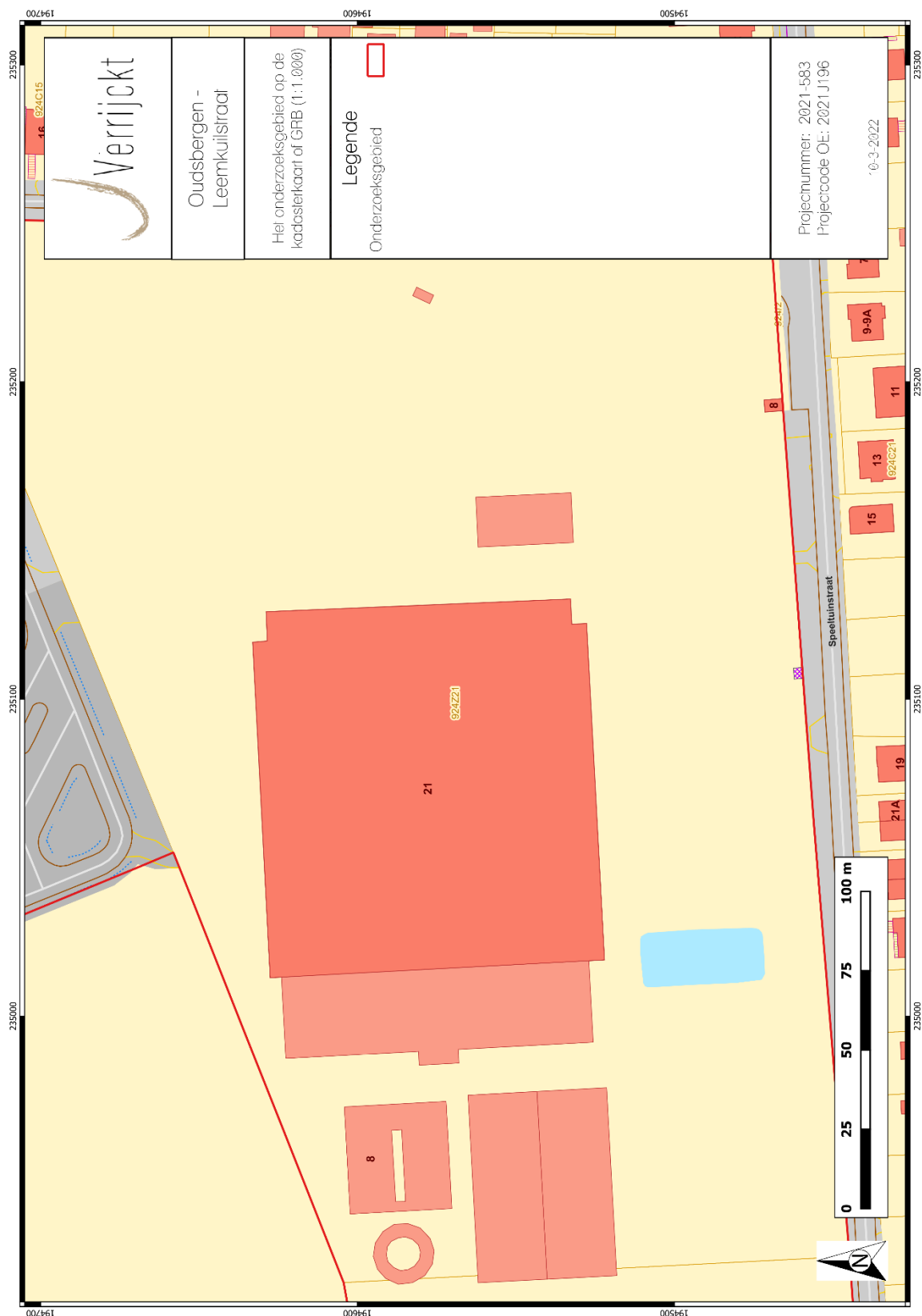
Figuur 2: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:3.000)²

² AGIV 2022d

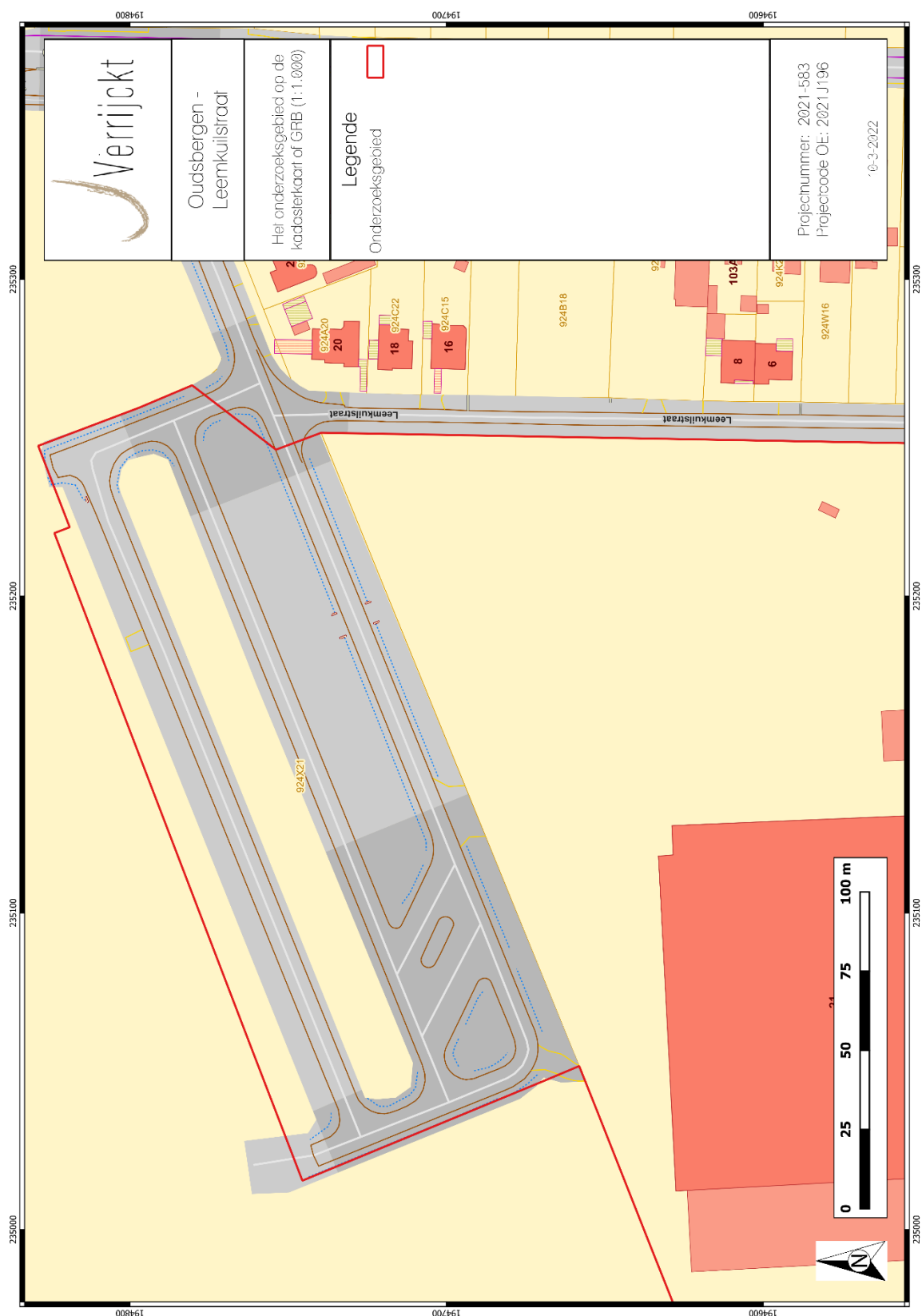
Figuur 3: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)³

³ AGIV 2022d

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)⁴

⁴ AGIV 2022d

Figuur 5: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)⁵

⁵ AGIV 2022d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een loods, een vrachtwagenparkeerzone en twee paddocks aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek, een deelgemeente van de gemeente Oudsbergen (prov. Limburg). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerendergoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerendergoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.⁶

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de archeologienota in akte is genomen is door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het onderzoeksgebied wordt een loods, een vrachtwagenparkeerzone en twee paddocks gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied 43 932 m² en bedraagt de bodemingreep 43 932 m². Het onderzoeksgebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.⁷

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt 3 000 m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1 000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Aangezien de gronden momenteel nog niet in eigendom zijn van de opdrachtgever en de gronden ook pas in eigendom komen bij het verkrijgen van de vergunning, dienen eventuele archeologische (voor)onderzoeken plaats te vinden in uitgesteld traject. Op deze manier kunnen de eventuele vervolgstappen worden uitgevoerd wanneer de vergunning verkregen is én de gronden in eigendom zijn van de opdrachtgever.

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het onderzoeksgebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het onderzoeksgebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het onderzoeksgebied omvat vandaag een uitgebreid paardensportcomplex, een weiland, een erf- en stalzone. Het paardensportcomplex bestaat uit een vijftal binnen en buitenpistes, een woonhuis met paardenstallen, verscheidene paardenstallen, een infiltratiebekken, een parkeerplaats voor vrachtwagens, een parkeerplaats voor bezoekers, her en der verspreide groenzones, enkele graasweides en een toegangsweg met inrit aan de Speeltuinstraat. Het weiland is door middel van een greppel afgescheiden van de erf- en stalzone en kent geen verdere afrastering. De stalzone bestaat uit 14 opeenvolgende, tijdelijke tentstructuren die momenteel dienst doen als wedstrijdpaardenstal en geeft aan weerszijden uit op de twee omliggende erfzones. De aangrenzende, niet verharde erfzone tussen het weiland en de stallingen bestaat uit twee kleinere paddocks, een parkeerplaats en een omvangrijke mestput met talud. De verharde erfzone tussen de stallingen en het bestaande paardensportcomplex is opgebouwd uit twee mestputten en twee bijgebouwen. Een bijkomende afrastering scheidt de erf- en stalzone af van het weiland, de Speeltuinstraat en het paardensportcomplex. Een niet verharde bosweg verbindt beide erfzones met elkaar en geeft uit op de algemene ingang van de erf- en stalzone. Er is geen informatie gekend over de dieptes van de eventuele bestaande verstoringen binnen het onderzoeksgebied.

Het oostelijk deel van het huidige te onderzoeken plangebied (92 403 m²) werd reeds in 2012 door archeologen van Aron bvba. onderworpen aan een uitgebreid landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek. De resultaten van dit onderzoek werden gerapporteerd in de nota: DE WINTER N., KLERKX L., 2012. *Het archeologisch vooronderzoek op de voormalige camping "Het Laer" aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek*, Aron bvba Rapport 146, Tongeren: Aron bvba. met ID-nummer: 2012/126. Op basis van deze resultaten werd het oostelijk deel van onderzoeksgebied vervolgens gekarteerd als gebied zonder archeologie (ID-nummer: 124197).

Figuur 6: Het onderzoeksgebied met een weergave van het gebied zonder archeologie op orthofoto⁸ (1:3.000).

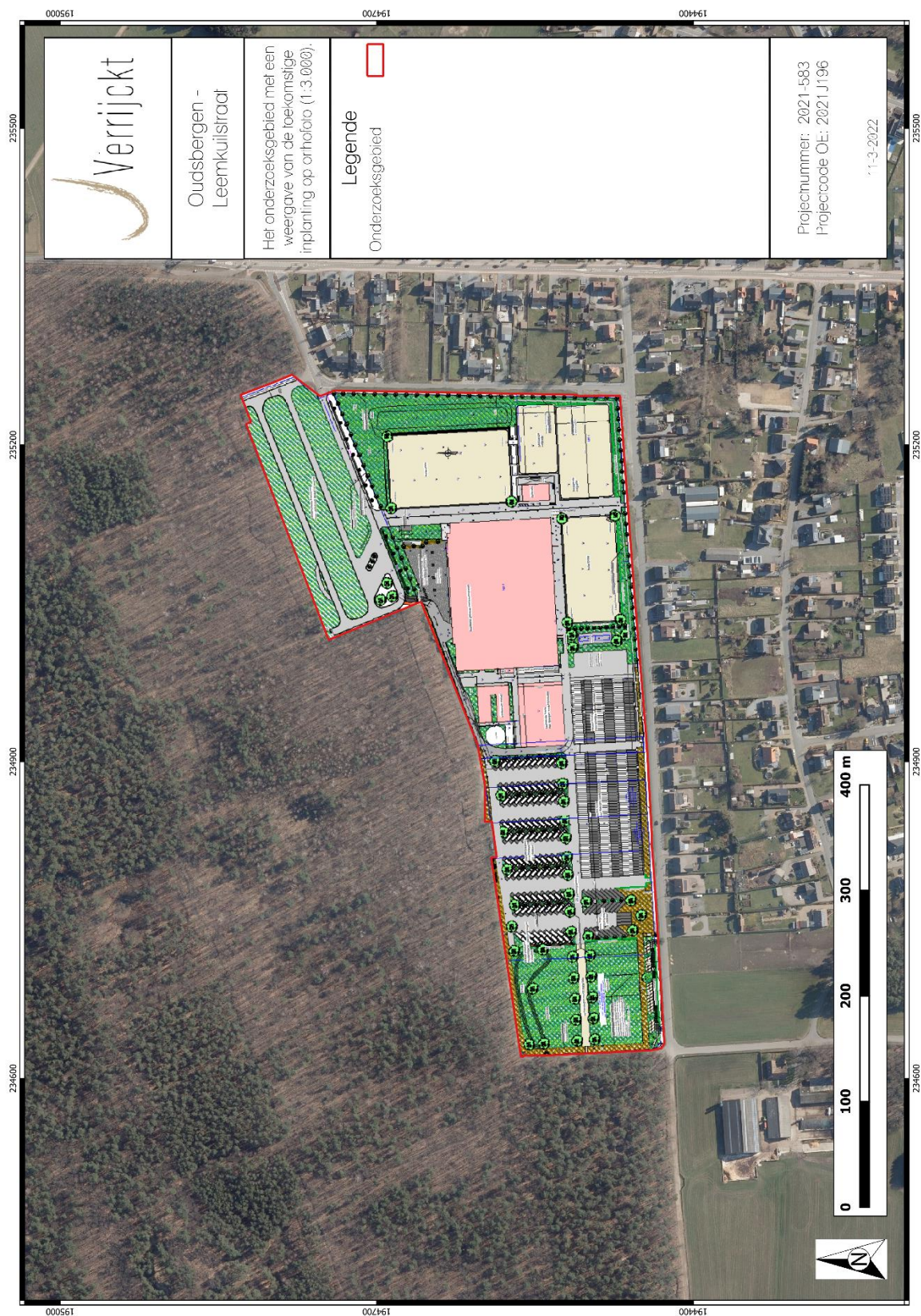
⁸ AGIV 2022e

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee loodsen voor tijdelijke wedstrijdstallen van respectievelijk 6 960 m² en 3 631,2 m², een vrachtwagenparkeerzone (128 plaatsen), een zone voor lege aanhangwagens (28 plaatsen) en twee paddocks. Hierbij zullen de bestaande stallingen en erfstructuren worden afgebroken en een deel van het nabijgelegen weiland worden genivelleerd en bouwrijp gemaakt. Om de twee paddocks met de vrachtwagenparkeerzone en zone voor lege aanhangwagens te verbinden wordt tussen de paddocks een brede dreef uit zachte materialen aangelegd. Langs weerszijden van de dreef wordt een opgaande bomenrij aangeplant. In één van de twee paddocks wordt een infiltratiebekken ingericht. Nabij het infiltratiebekken wordt voorzien in de aanplanting van 5 bomen. Langs de Speeltuinstraat, de toegangsweg tot het Joekelbos en het Joekelbos voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een 6 m breed groenscherm. Nabij de kruising tussen de Speeltuinstraat en de Manestraat wordt op vraag van de opdrachtgever voor de bezoekers van het Joekelbos een parkeerplaats (22 plaatsen) en een bijhorend wandelpad aangelegd. De vrachtwagenparkeerzone, de zone voor lege aanhangwagens en de parkeerplaats worden aangevuld met verschillende sier- en boomperken. De bestaande verbindingsweg tussen de vrachtwagenparkeerplaats, de zone voor lege aanhangwagens, de reeds bestaande gebouwen en parkeerplaats voor bezoekers wordt op drie plaatsen verbreed met ca. 0,5 m. Ter hoogte van de parkeerplaats voor bezoekers wordt de verbindingsweg ca. 2 m naar het oosten toe verplaatst. Hierbij wordt de bestaande verbindingsweg nabij de parkeerplaats voor bezoekers verwijderd. Naast de centrale toegangsweg voorziet men in de aanleg van een fietsenstalling van 10 m bij 5 m.

De loodsen voor tijdelijke wedstrijdstallen worden tot een minimale diepte van 80 cm -mv (vorstvrije zone) gefundeerd. Binnen de loodsen voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een waterput met een maximale diepte van 300 cm -mv. Het infiltratiebekken zal eveneens een maximale diepte kennen van 300 cm -mv. De fietsenstalling wordt door middel van zes paalfunderingen met een maximale diepte van 30 cm -mv opgetrokken. Algemeen kan aangenomen worden dat het optrekken van verhardingen en wegenissen op een diepte van 30 à 45 cm -mv. plaatsvindt. De aanleg van de paddocks en de bijhorende groenaanleg gebeurt op een diepte van 30 à 40 cm -mv. De fietsenstalling zal op een maximale diepte van 30 cm -mv. gefundeerd worden. Samengevat, zullen de geplande werkzaamheden de al dan niet aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigen.

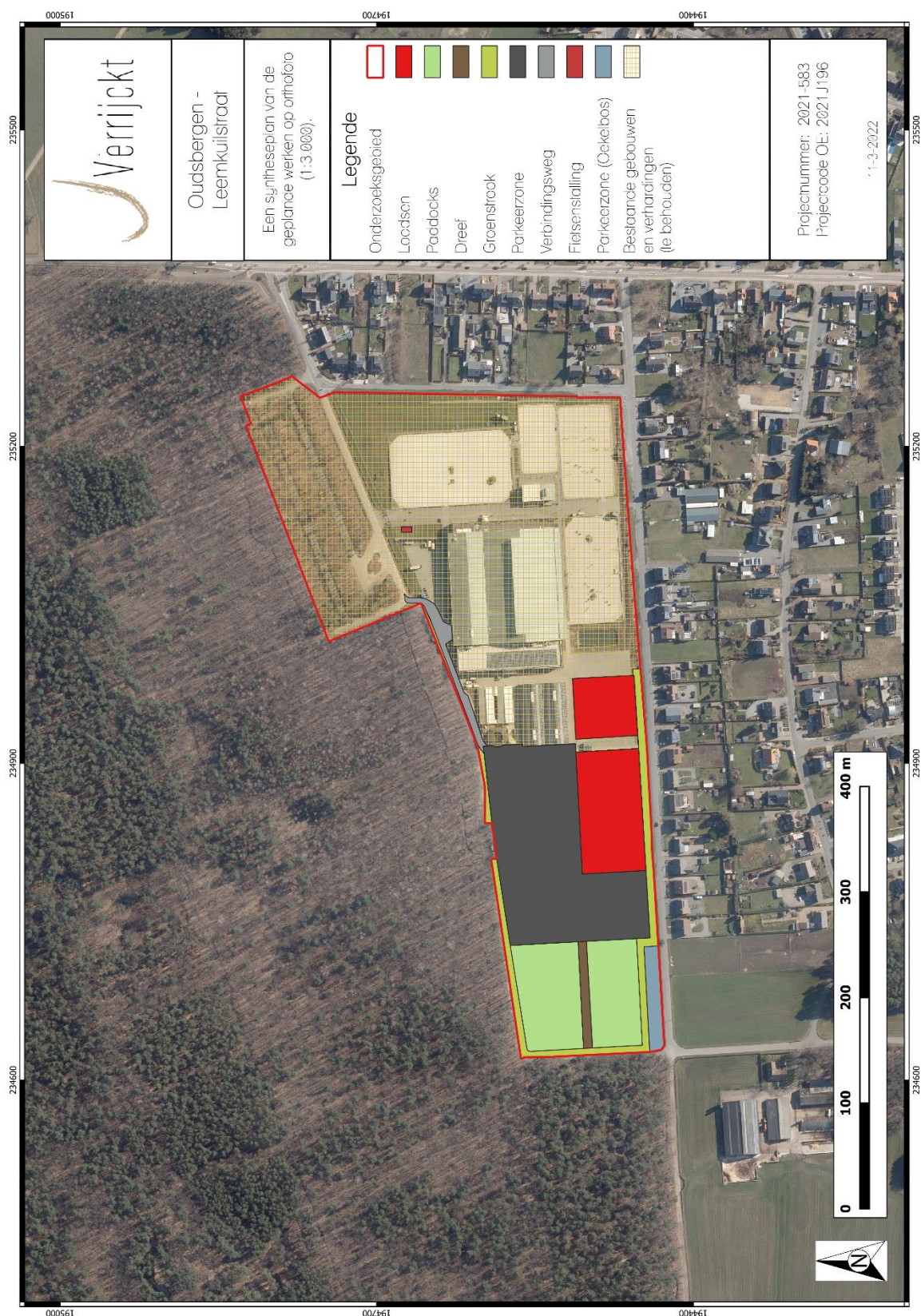
Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in bijlage.

Figuur 7: Het onderzoeksgebied met een weergave van de toekomstige inplanting⁹ op orthofoto¹⁰ (1:3.000).

⁹ Plan aangebracht door deinitiatiefnemer.

¹⁰ AGIV 2022e

Figuur 8: Een syntheseplan van de geplande werken op orthofoto¹¹ (1:3.000).

¹¹ AGIV 2022e

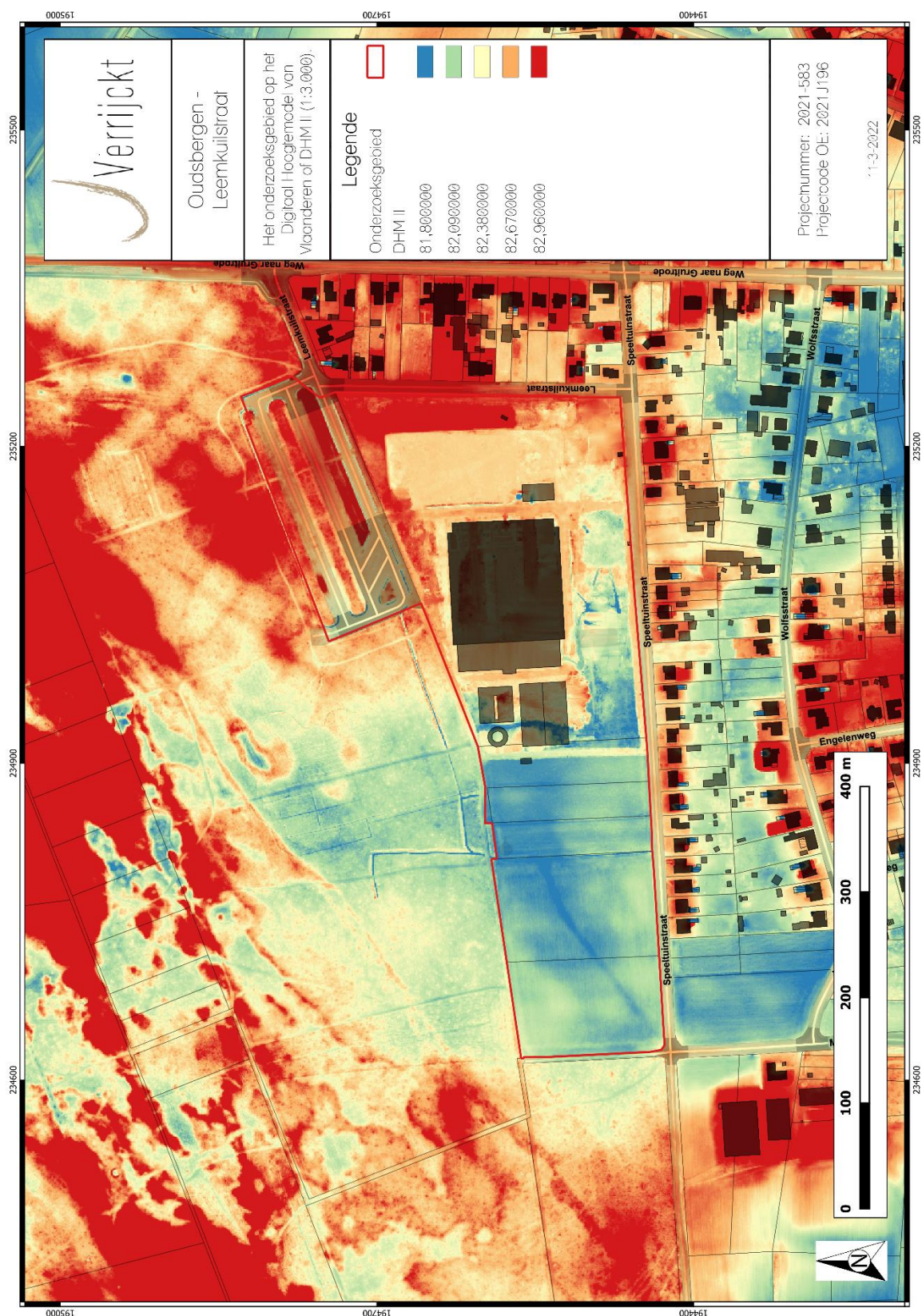
1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het onderzoeksgebied is weergegeven op Figuur 1. Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek, een deelgemeente van de gemeente Oudsbergen (prov. Limburg). Het te onderzoeken plangebied ligt ingesloten tussen het Joekelbos in het noorden, de Leemkuilstraat in het oosten, de Speeltuinstraat in het zuiden en de toegangsweg tot het Joekelbos in het westen. Het onderzoeksgebied is gelegen op ca. 1,1 km afstand (in vogelvlucht) van de Sint-Lambertuskerk van Opglabbeek, op ca. 2 km afstand (in vogelvlucht) van de Sint-Jozefkerk van Louwel (Oudsbergen), op ca. 4 km afstand (in vogelvlucht) van de Commanderij van Gruitrode. Het onderzoeksgebied situeert zich op de overgang tussen de groene, bosrijke omgeving in het noorden en het noordwesten en de stedelijke omgeving van Opglabbeek in het zuiden en het zuidoosten.

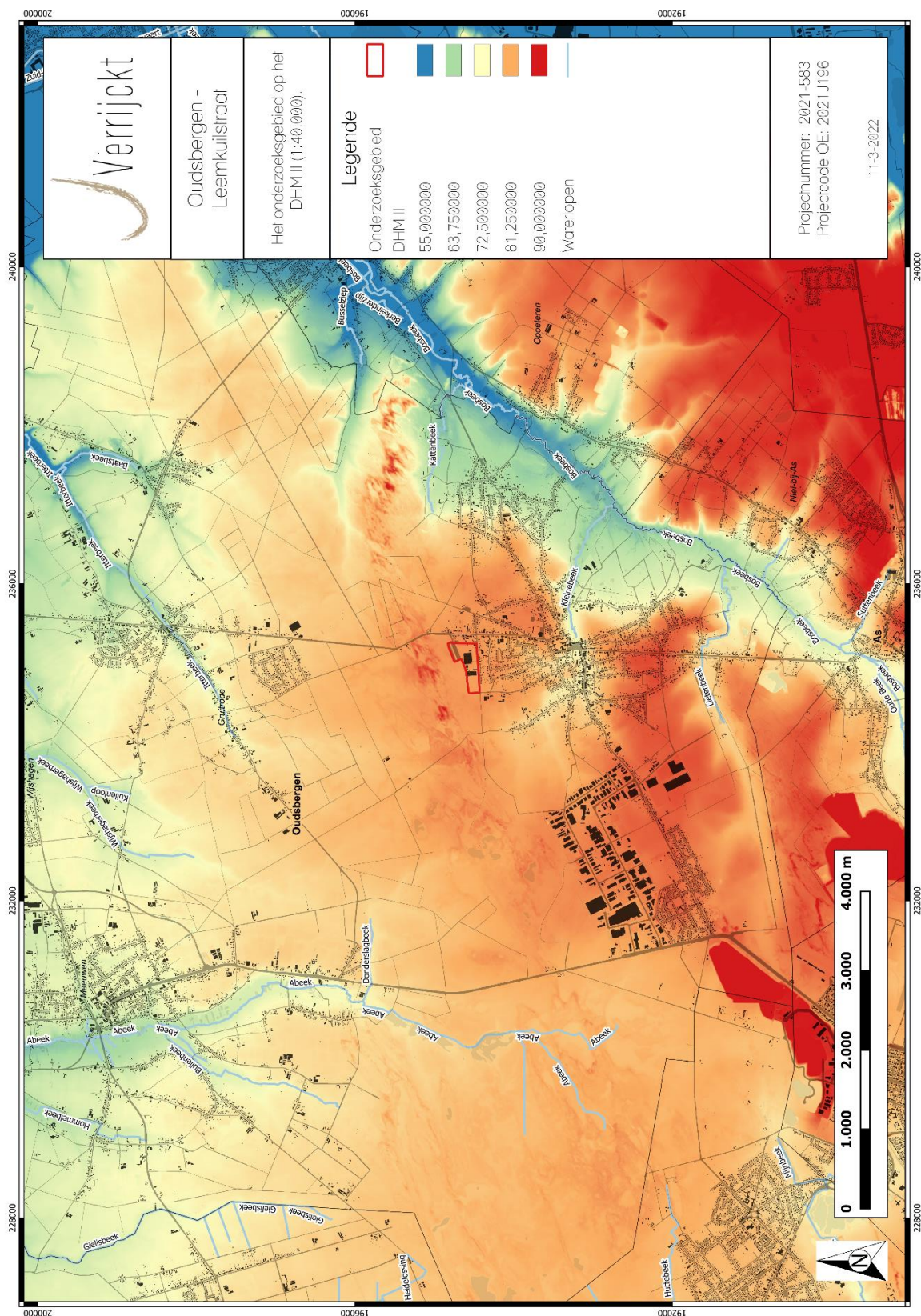
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

Het onderzoeksgebied kent volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen een hoogte tussen 81,73 m en 82,96 m + TAW. Hierbij is het zuidwestelijk en het westelijk deel van het onderzoeksgebied lager gelegen dan het noordoostelijk en het oostelijk deel. Derhalve helt het onderzoeksgebied geleidelijk aan af in de richting van het (zuid)westen. De hoogteverschillen in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied kunnen in verband gebracht worden met de bouw en de afbraak van de Jeugdparadijs Camping en de latere omvorming naar het paardensportcomplex. De lokale depressie, zichtbaar in het westelijk en het centrale deel van het onderzoeksgebied, kan waarschijnlijk gelinkt worden aan de vroegere (natuurlijke) afwatering binnen het uitgebreide heidegebied, waar het onderzoeksgebied deel van uit maakte. Landschappelijk gezien, is het onderzoeksgebied gelegen op een hoger gelegen zone in het landschap. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop is de Kleine Beek, gelegen op ca. 1,3 km afstand (in vogelvlucht) van het onderzoeksgebied. De van het noordwesten naar het zuidoosten stromende Kleine Beek ontspringt nabij het Dorpsplein van Opglabbeek en mondt nabij de Weg naar As uit in de Bosbeek. De kleine beek maakt deel uit van het grote(re) riviersysteem van de van noord naar zuid lopende Maas (Maasbekken). Samengevat, situeert het onderzoeksgebied zich op een hoger gelegen zone in het landschap, een uitloper van het plateau van de Kempen, gelegen nabij de lager gelegen valleien van de Kleine beek en de Bosbeek.

Figuur 9: Het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen of DHM II (1:3.000).¹²

¹² AGIV 2022b

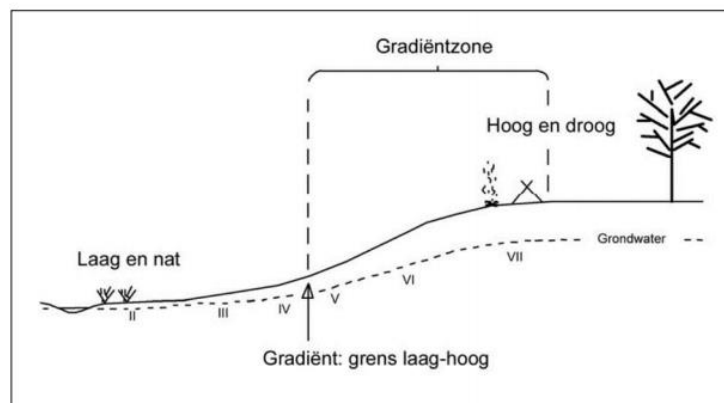
Figuur 10: Het onderzoeksgebied op het DHM II (1:40.000).¹³

¹³ AGIV 2022b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het onderzoeksgebied niet gelegen is op een gradiëntzone. De dichtstbijzijnde gradiëntzones bevinden zich meer naar het oosten, het zuidoosten en het zuiden, nabij de Kleine Beek en de Bosbeek.

Figuur 11: Illustratie gradiëntzone

In geomorfologisch opzicht bevindt het onderzoeksgebied zich in het plateau van de Kempen, meer bepaald op een uitloper van het Kempense plateau, nabij de vallei van de Kleine Beek en de Bosbeek.

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

Ter hoogte van het onderzoeksgebied komen, volgens de Tertiairgeologische kaart van België, afzettingen van de Formatie van Diest voor.

Deze formatie bestaat uit een bruingroen tot grijsgroen glauconietrijk middelmatig tot grof zand met zeer dunne kleilaagjes. Het zand is meestal limonietisch geelbruin en aaneen geklit tot zandsteenbrokken door vertering. In deze zandsteenbanken is duidelijk een gekruiste gelaagdheid herkenbaar, met soms afdrucken van schelpen. De zanden van Diest worden gekenmerkt door vele fossiele bioturbaties. Plaatselijk kunnen ze zeer rijk zijn aan mica of wat ligniethoudend zijn. Naar onder toe worden ze fijner en kleirijker, met aan de basis vaak een grind van blauwzwarte vuursteenkeien. Soms zijn er sterk verweerde wit verkleurde silexkeijes in dit grind aanwezig. De afzetting van de Formatie van Diest is gebeurd in het boven-Mioceen.

QUARTAIR 1/200.000

Binnen het onderzoeksgebied komt, volgens de Quartairgeologische kaart van België (1:200.000), het profieltype 31 voor.

Het type 31 wordt beschreven als fluviatiele afzettingen (Maas-sedimenten) uit het Cromeriaan (Midden-Pleistoceen) en het Baveliaan (Post-Jaromillo – Vroeg-Pleistoceen), die gevolgd door hellingsafzettingen uit het quartair. Deze laatste afzettingen worden op hun beurt afgedekt door eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).

QUARTAIR 1/50.000

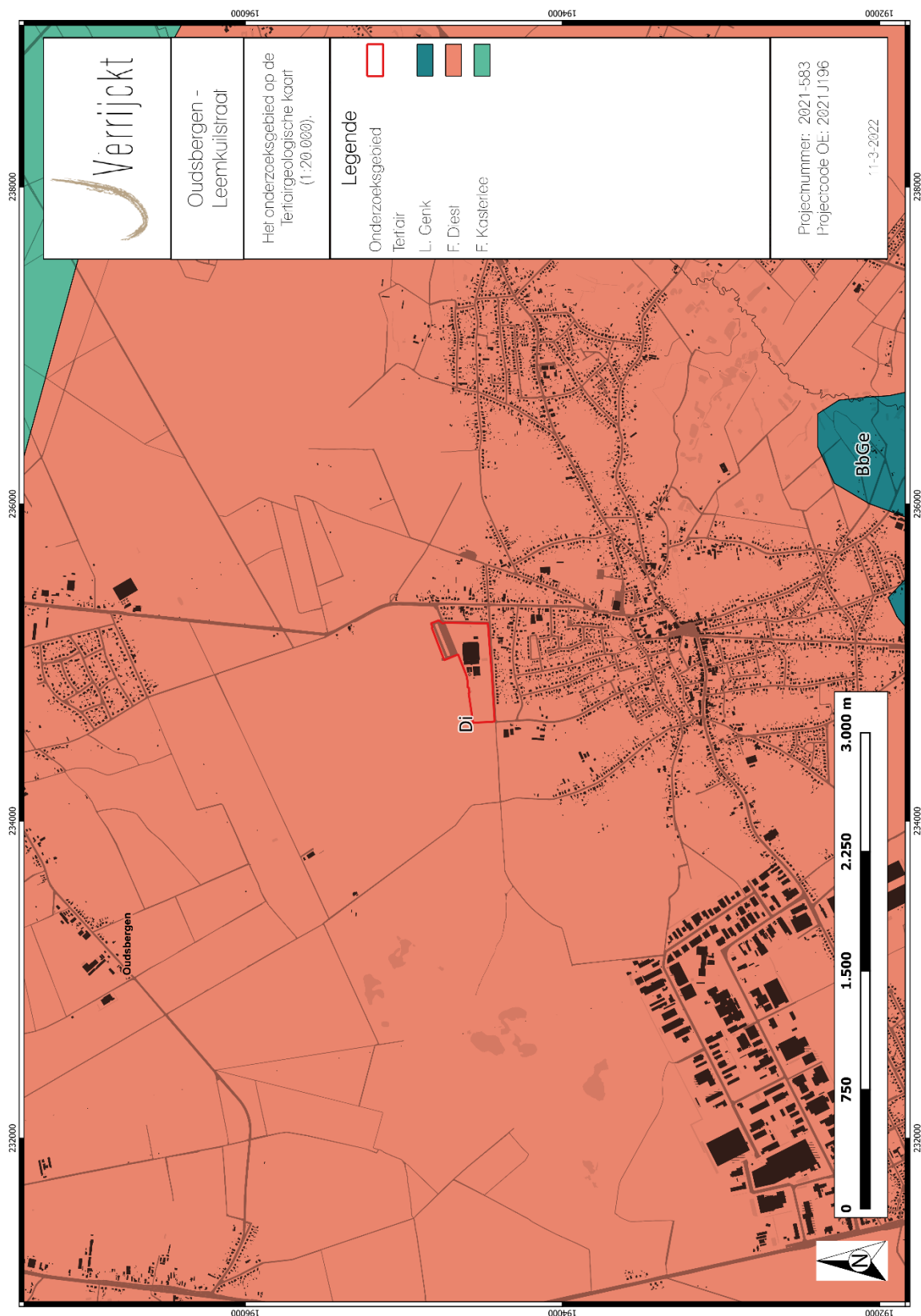
Het onderzoeksgebied staat volgens de Quartairgeologische kaart van België (1:50.000) gekarteerd als het profieltype 11 en 12.

Het profieltype 11 verwijst naar de aanwezigheid van Zutendaal grinden (ZUGt).

Bij het profieltype 12 worden Zutendaal grinden (ZUGt) afgedekt door afzettingen van de Formatie van Wildert.

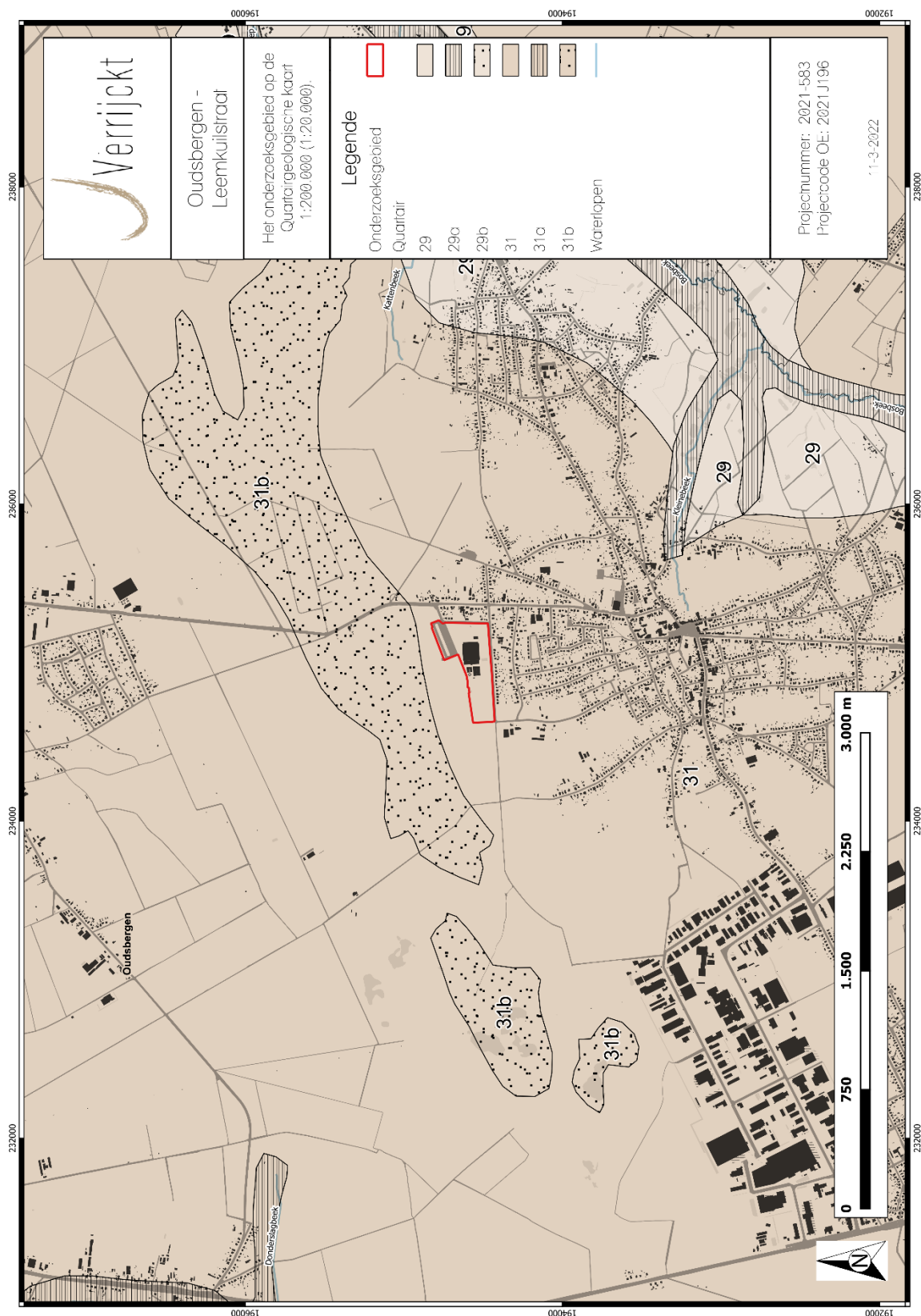
1.4.4 Bodemkundige situering

Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen een matig, droge lemige zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B -horizont (Scgt) in het noordwesten en het westen, een matig, natte lemige zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Sdgt) in het zuidwesten en het westen, sterk vergraven gronden (OT) in het centrum, bebouwde zones (OB) in het oosten en het zuidoosten, een matig droge zandbodem met een duidelijke ijzer- en/of humus B-horizont (Zcgt) in het noordoosten en een matig droge zandbodem met een duidelijke ijzer- en/of humus B-horizont (Zcg) in het noordoosten voor. Rondom het onderzoeksgebied zijn nog andere bodemtypes aanwezig, waaronder een matig, droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Zcgt) naar het noorden, het noordoosten en het zuidoosten toe, naar het oosten toe, een matig, droge lemige zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Scft) naar het zuiden en het zuidwesten toe, een matig, droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Zcg1) naar het zuidwesten en het westen toe en een droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Zbg1t) naar het westen en het noordwesten toe.

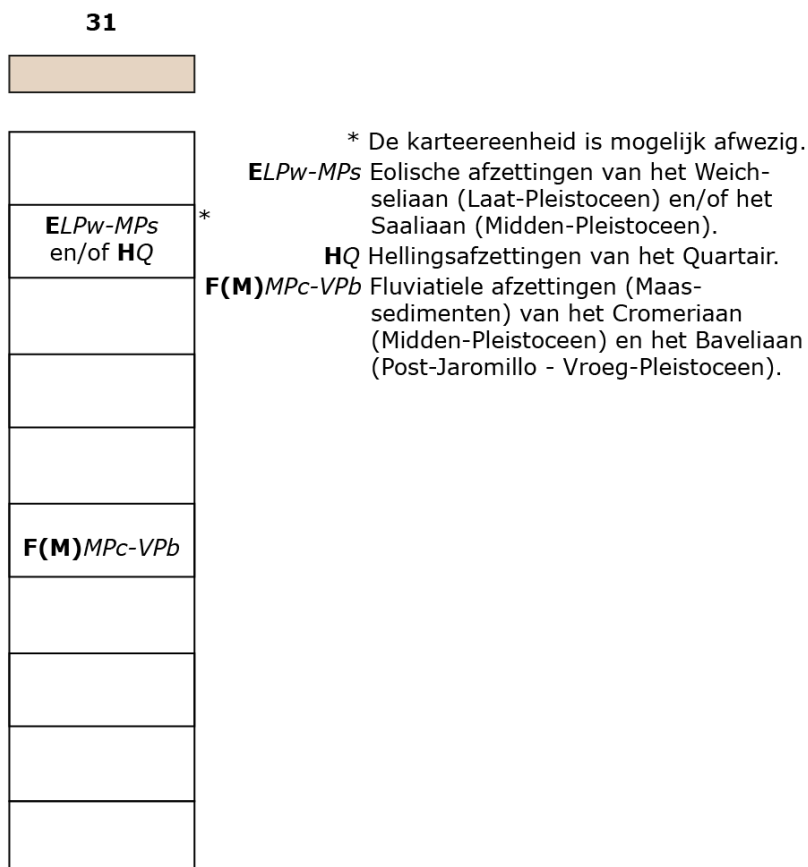
Figuur 12: Het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (1:20.000).¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2022b

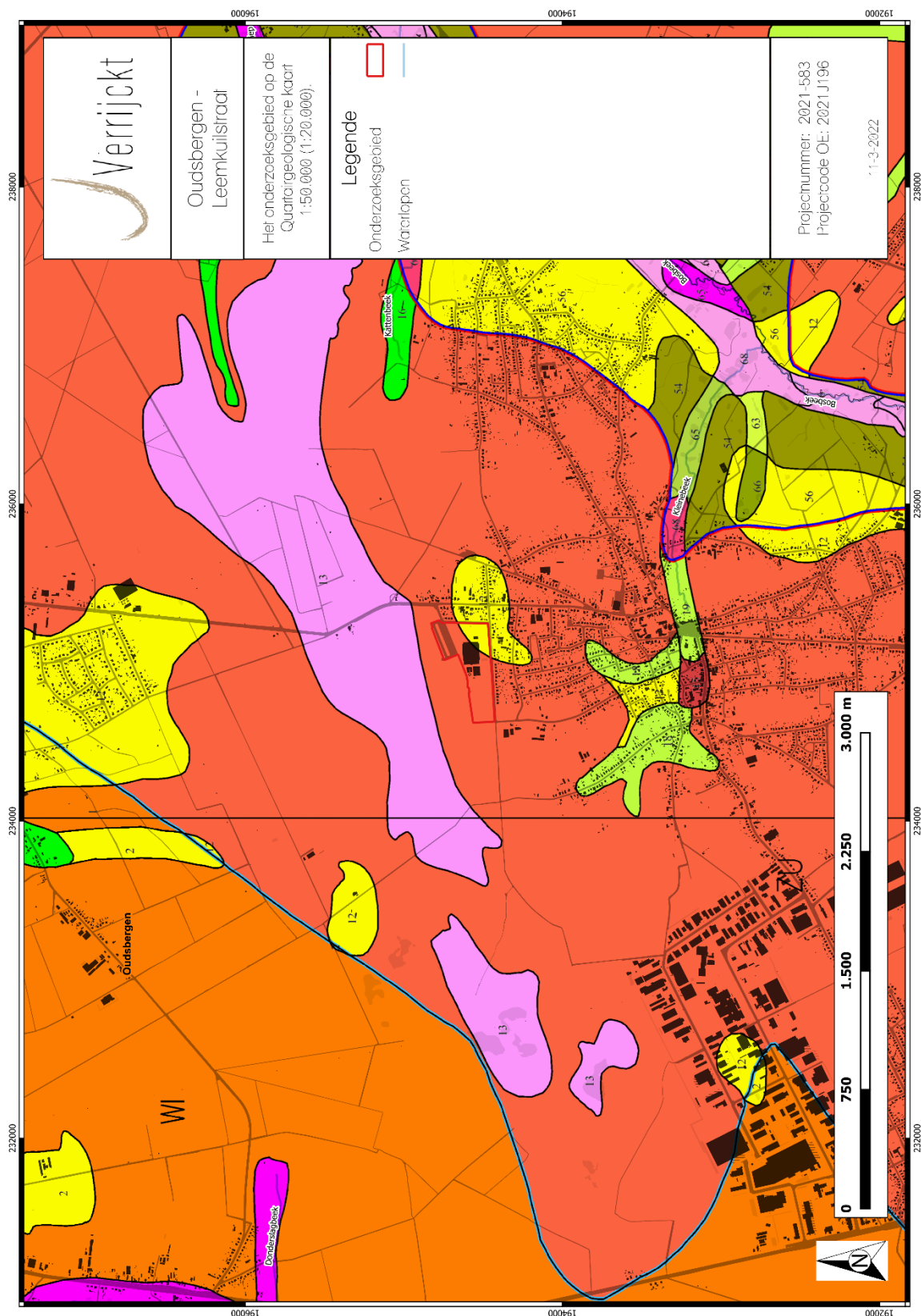
Figuur 13: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (1:20.000).¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2022c

Figuur 14: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:200.000) betreffende het onderzoeksgebied.¹⁶

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2022c

Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de Quartaargeologische kaart 1:50.000 (1:20.000).¹⁷

¹⁷ DOV VLAANDEREN 2022c

Profieltype

11

2

Zutendaal grinden

Eenheden op kaartblad 26

- 1 Winterslag zanden (WIZd)
- 2 Zutendaal grinden (ZUGt)
- 3 Lanaken grinden
- 4 Caberg-Pietersem grinden
- 5 Eisdien-Lanklaar grinden
- 6 Maasmechelen grinden (MMGt)
- 7 Geistingen grinden (GSGt)
- 8 Onbekende Maasgrinden
- 9 Stokkem grinden (STGt)
- 10 Mogelijk een ouder dan het bovenliggende lid van de Formatie van Lanklaar
- 11 Formatie van Leut
- 12 Herwerkte Maas- en Rijnafzettingen
- 13 Formatie van Dilsen
- 14 Formatie van Wildert
- 15 Formatie van Hechtel
- 16 Formatie van Bouwel
- 17 Formatie van Singraven: beekalluvium
- 18 Colluvium
- 19 Formatie van Singraven: veenrijk beekalluvium
- 20 Antropogene afzettingen

— limiet van de Maasafzettingen

— onderlinge verdeling van de grove Maasafzettingen

— Limiet van de herwerkte Maasafzettingen

— breuk met afschuiving naar het noordoosten

		Fluviaal			Eolisch
		Maas- en Rijnafzettingen	Andere		
Holocene	Boven-Pleistocene	Stokkem grinden	Heppeneert veen Muller klei	Veengr. Beekalluvium Colluvium	Formatie van Roesel
		Tand Westhof	Maasgrinden		Formatie van Hechtel
		Strabert	Geistingen grinden	Beekgrinden	Formatie van Wildert
		Harpenegrove	Maasmechelen grinden		
		Eismaan	?	?	
	Midden-Pleistocene	Stalwaan	Eisdien Lanklaar grinden	Beekgrinden	
			Caberg-Pietersem grinden	Puntkeusgrinden Puntkeusgronden	Formatie van Dilsen
			Lanaken grinden	Puntkeusgronden	
		Hilteniaen	?	?	
		Elsteriaan	Zutendaal grinden	Beekalluvium	
Cromeriaan	Formatie van de Winterslag zanden		Beekalluvium		
			Lommet zanden		

Samengestelde gevectoriseerde Quartairgeologische Profieltypekaart van Vlaanderen 1/50 000 (VPO, 2017), op basis van de 'Quartairgeologische kaart - Kaartblad 26 Rekem, opgemaakt door K. Beerten, F. Gullentops, E. Paulissen en N. Vandenbergh (KULeuven), 1998' en informatie uit 'Beerten K., o.l.v. Vandenbergh N., Gullentops F. en Paulissen E., 2005. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart - kaartblad 26, Rekem. Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, 40p.'

Profieltype

12

14 op 2

Formatie van Wildert op Zutendaal grinden

Eenheden op kaartblad 26

- 1 Winterslag zanden (WIZd)
- 2 Zutendaal grinden (ZUGt)
- 3 Lanaken grinden
- 4 Caberg-Pietersem grinden
- 5 Eisdien-Lanklaar grinden
- 6 Maasmechelen grinden (MMGt)
- 7 Geistingen grinden (GSGt)
- 8 Onbekende Maasgrinden
- 9 Stokkem grinden (STGt)
- 10 Mogelijk een ouder dan het bovenliggende lid van de Formatie van Lanklaar
- 11 Formatie van Leut
- 12 Herwerkte Maas- en Rijnafzettingen
- 13 Formatie van Dilsen
- 14 Formatie van Wildert
- 15 Formatie van Hechtel
- 16 Formatie van Bouwel
- 17 Formatie van Singraven: beekalluvium
- 18 Colluvium
- 19 Formatie van Singraven: veenrijk beekalluvium
- 20 Antropogene afzettingen

— limiet van de Maasafzettingen

— onderlinge verdeling van de grove Maasafzettingen

— Limiet van de herwerkte Maasafzettingen

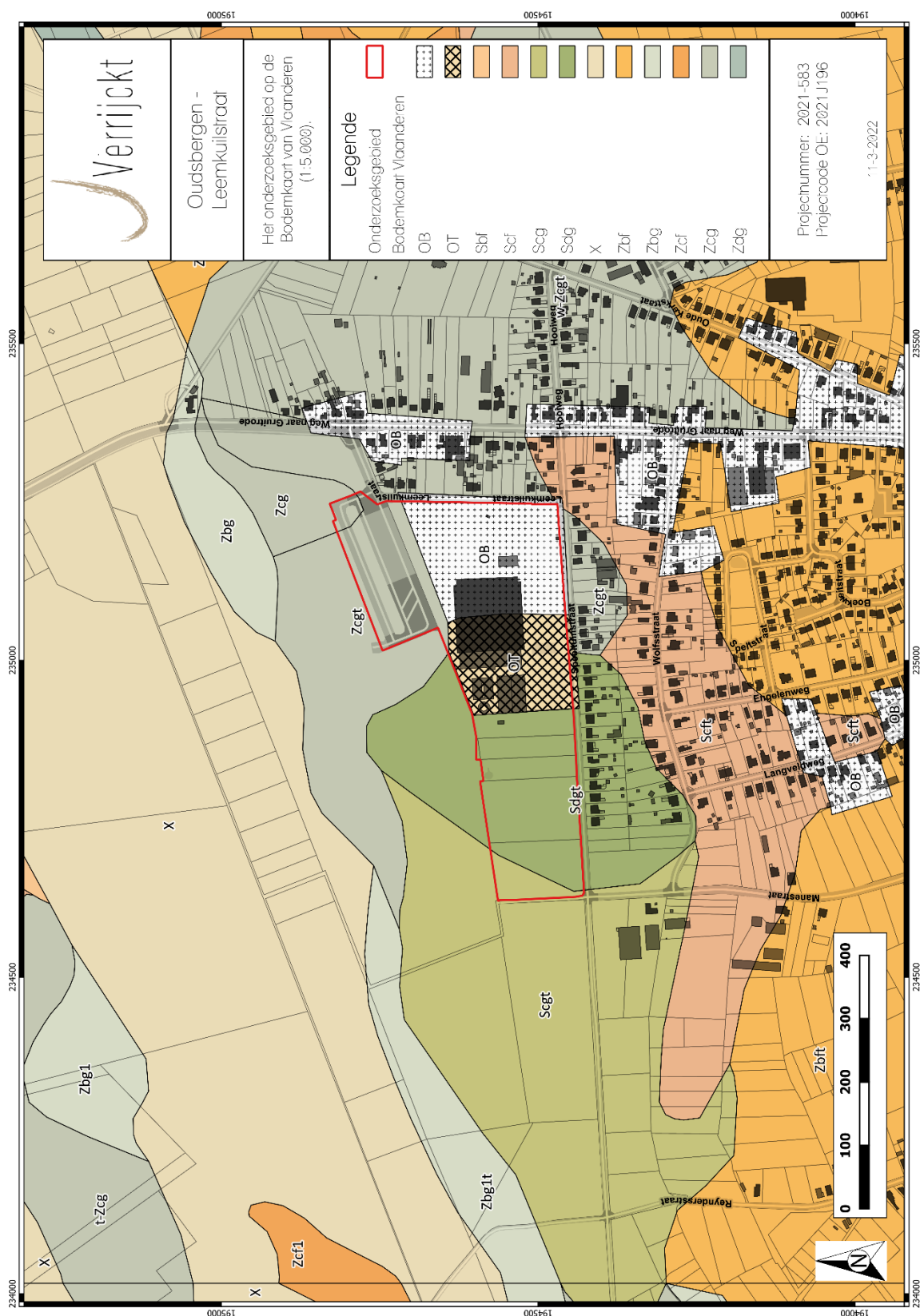
— breuk met afschuiving naar het noordoosten

		Fluviaal			Eolisch
		Maas- en Rijnafzettingen	Andere		
Holocene	Boven-Pleistocene	Stokkem grinden	Heppeneert veen Muller klei	Veengr. Beekalluvium Colluvium	Formatie van Roesel
		Tand Westhof	Maasgrinden		Formatie van Hechtel
		Strabert	Geistingen grinden	Beekgrinden	Formatie van Wildert
		Harpenegrove	Maasmechelen grinden		
		Eismaan	?	?	
	Midden-Pleistocene	Stalwaan	Eisdien Lanklaar grinden	Beekgrinden	
			Caberg-Pietersem grinden	Puntkeusgrinden Puntkeusgronden	Formatie van Dilsen
			Lanaken grinden	Puntkeusgronden	
		Hilteniaen	?	?	
		Elsteriaan	Zutendaal grinden	Beekalluvium	
Cromeriaan	Formatie van de Winterslag zanden		Beekalluvium		
			Lommet zanden		

Samengestelde gevectoriseerde Quartairgeologische Profieltypekaart van Vlaanderen 1/50 000 (VPO, 2017), op basis van de 'Quartairgeologische kaart - Kaartblad 26 Rekem, opgemaakt door K. Beerten, F. Gullentops, E. Paulissen en N. Vandenbergh (KULeuven), 1998' en informatie uit 'Beerten K., o.l.v. Vandenbergh N., Gullentops F. en Paulissen E., 2005. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart - kaartblad 26, Rekem. Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, 40p.'

Figuur 16: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:50 000) betreffende het onderzoeksgebied.¹⁸

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2022c

Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de Bodemkaart van Vlaanderen (1:5.000)¹⁹

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2022a

1.4.5 Historische bronnen

Het onderzoeksgebied ligt in Opglabbeek, een deelgemeente van de huidige gemeente Oudsbergen. De huidige gemeente Oudsbergen is recent samengesteld uit de gemeenten Ellikom, Gruitrode, Meeuwen, Neerglabbeek en Wijshagen.

Opglabbeek vormde eertijds met Neerglabbeek de Loonse gemeente Glabbeek, met in ieder dorp een Loons laathof. De gemeente, Opglabbeek werd voor het eerst vermeld in 1219 vermeld als *Glatbeke*. Wat afgeleid is van Germaanse *gladda*, glanzen en *baki*, beek. De vermelding verwees naar een schenking van *Glatbeke* door Lodewijk, graaf van Loon, aan de abdij van Averbode, samen met het begeving- en tienderecht.

De kerk is een parochiekerk van het bisdom Luik, aartsdiaconie Kempen, dekenij Maaseik. De Sint-Lambertuskerk van Opglabbeek was de moederkerk der Sint-Hubertuskapel te Neerglabbeek.

De kern van Opglabbeek heeft een driehoekig dorpsplein, waaraan de Sint-Lambertuskerk en de voormalige pastorie gelegen zijn. Bij het dorpsplein ligt het kruispunt der wegen Winterslag-Opoeteren en As-Gruitrode. Gehuchten vlak bij de dorpskom zijn gelegen aan deze verkeerswegen, waaronder Ophoven, Louwel, Winterslag en Opoeteren. Het Laar ontstond vrij recent ten noorden van het dorp, bij de weg As-Gruitrode. Er was een sterke woonuitbreiding van recente datum, ten noordwesten van de dorpskern onder invloed van het nabijgelegen industriegebied van Genk. Oorspronkelijke bebouwing met langgerekte hoeven in vakwerkbouw zijn volledig verdwenen of versteend met behulp van zwerfstenen of cementblokken. Er zijn nog enkele voorbeelden bij het gehucht Louwel bij de vallei van de Bosbeek.²⁰

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

²⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.²¹

Het onderzoeksgebied omvat op de Ferrariskaart een deel van een uitgestrekt heidegebied en een kruispunt tussen twee veldwegen. Op een kleine afstand ten noordoosten van het onderzoeksgebied kan een Maltezer kruis worden waargenomen, dewelke wijst op de aanwezigheid van een kruisbeeld. Ten oosten en ten westen van het onderzoeksgebied bevindt zich telkens een veldweg. De toponiemen *Rauser Bergen* en *Loor Heyde* situeren zich respectievelijk ten noord(west)en en ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Het te onderzoeken plangebied ligt net buiten de agrarische zone, bestaande uit wei- en akkerlanden, rondom het toenmalige *Opglabbeeck*.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²²

Op de Atlas der Buurtwegen maakt het onderzoeksgebied deel uit van een omvangrijk, genummerd perceel met het nummer 2. Ten westen en ten oosten bevinden zich de reeds aangehaalde veldwegen, op de atlas aangeduid als *Weg n: 2* en *Weg n: 1*. De dichtstbijzijnde bebouwing situeert zich langsheen de *Weg n: 2*, op een grote(re) afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied.

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.²³

Het onderzoeksgebied situeert zich op de Vandermaelenkaart te midden van een uitgestrekt heidegebied, aangeduid op de kaart met de afkorting *B* voor *Bruyère*, heide. Op een korte afstand ten noordwesten, ten noorden en ten noordoosten van het onderzoeksgebied bevinden zich verschillende duinen. Ook de reeds aangehaalde veldwegen zijn op de Vandermaelenkaart aanwezig.

TOPOGRAFISCHE KAART 1873 EN 1904

Op de topografische kaart van 1873 en 1904 maakt het onderzoeksgebied deel uit van een heidegebied, op de kaart aangeduid als *Het Laer*. Opvallend is de beperkte omvang van het heidegebied in tegenstelling tot voorgaande kaarten en de toenemende bebouwing binnen het heidegebied. Een kruisje (zie Ferrariskaart) verschijnt wederom op de topografische kaart van 1904 ten noordoosten van het onderzoeksgebied en wijst op de aanwezigheid van een kapel of een openlucht heiligdom. Ten noordwesten, ten noorden en ten noordoosten van het onderzoeksgebied bevinden zich de reeds aangehaalde duinen in het landschap.

²¹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2016

²² GEOPUNT 2021f

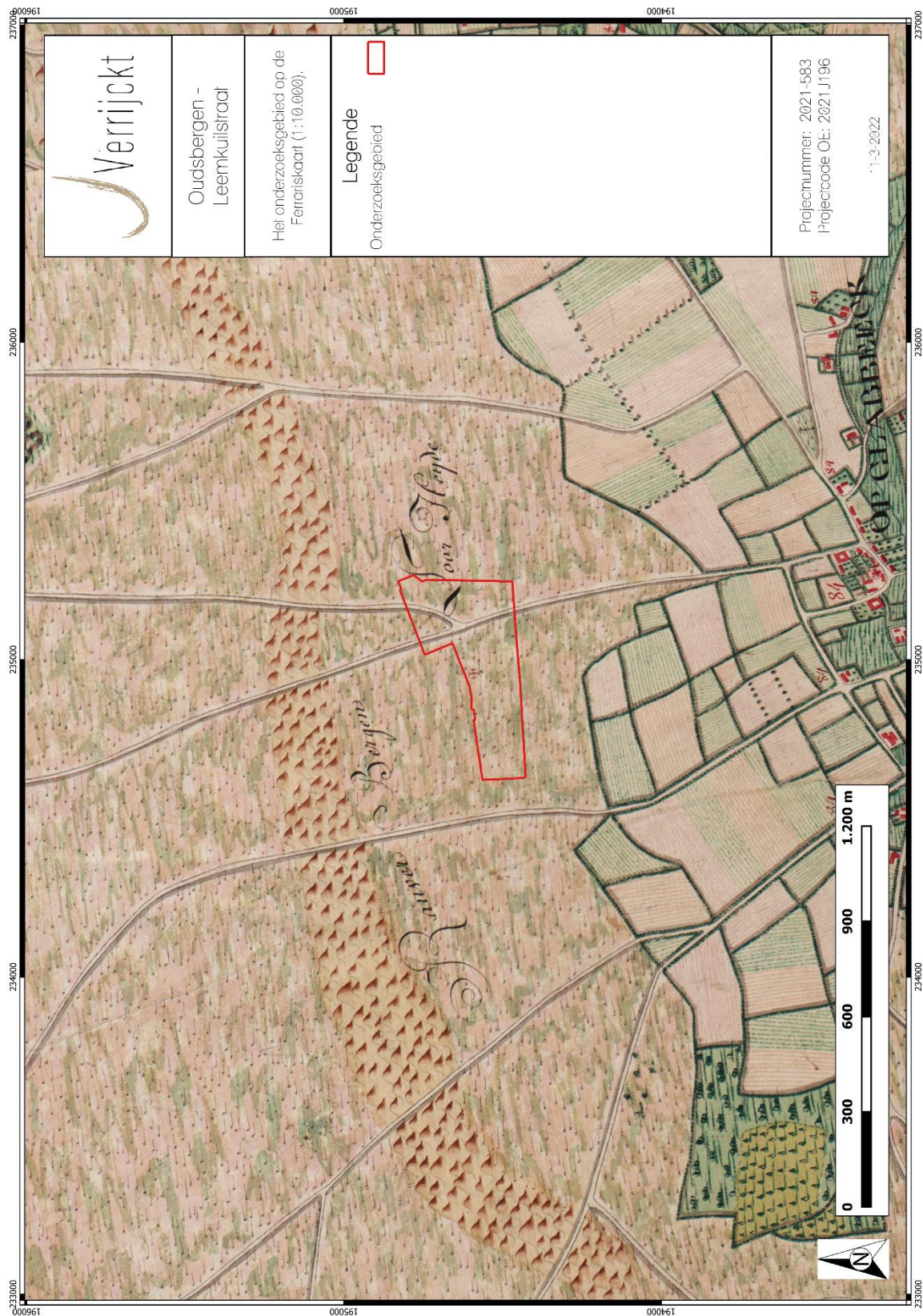
²³ GEOPUNT 2021g

TOPOGRAFISCHE KAART 1939, 1969 EN 1981

Op de topografische kaart van 1939 is ligt het onderzoeksgebied in gebruik genomen als akker-, wei- en/of bosland. Het onderzoeksgebied omvat een viertal veldwegen. Enkel in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied is nog heide aanwezig. Het toponiem *Het Laar* verschijnt ter hoogte van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969. Het onderzoeksgebied omvat geen heide meer. Ter hoogte van het oostelijk deel van het onderzoeksgebied, nabij het kruispunt van de Leemkuilstraat en de Speeltuinstraat, ontstaat een uitgebreide camping. Het complex kent een verdere uitbreiding op de topografische kaart van 1981. Ten oosten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de camping verschijnt het toponiem *Jeugdparadijs Camping*.

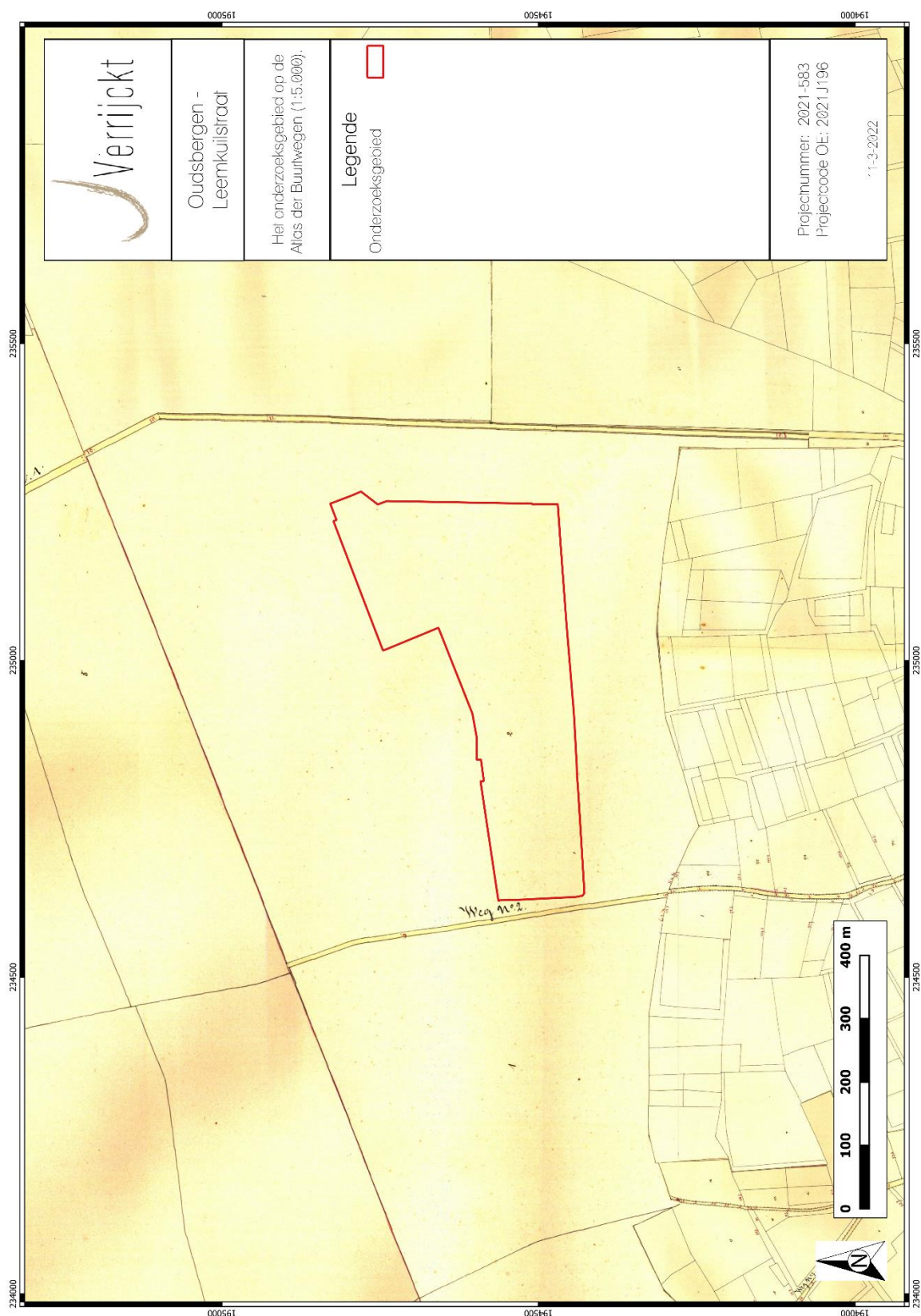
ORTHOFOTO 1971, 2013 EN 2015

Op de orthofoto van 1971 omvat het onderzoeksgebied verschillende wei- en/of akkerlanden. Het huidige paardensportcomplex verschijnt pas op de orthofoto van 2013. Een deel van de oostelijke zone van het onderzoeksgebied wordt op de orthofoto van 2015 ingericht als erf- en stalzone.

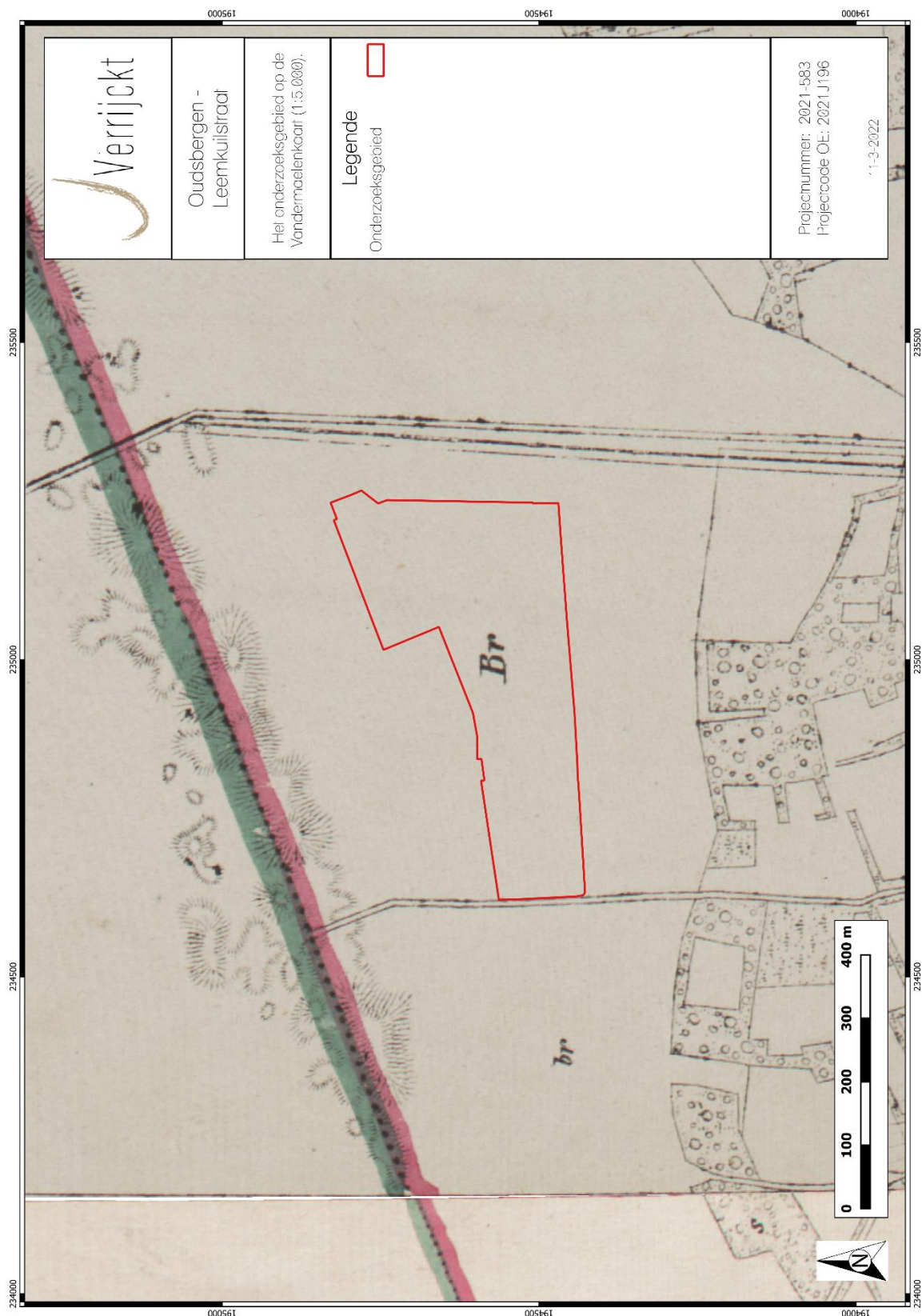
Figuur 18: Het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1:10.000).²⁴

²⁴ GEOPUNT 2022a

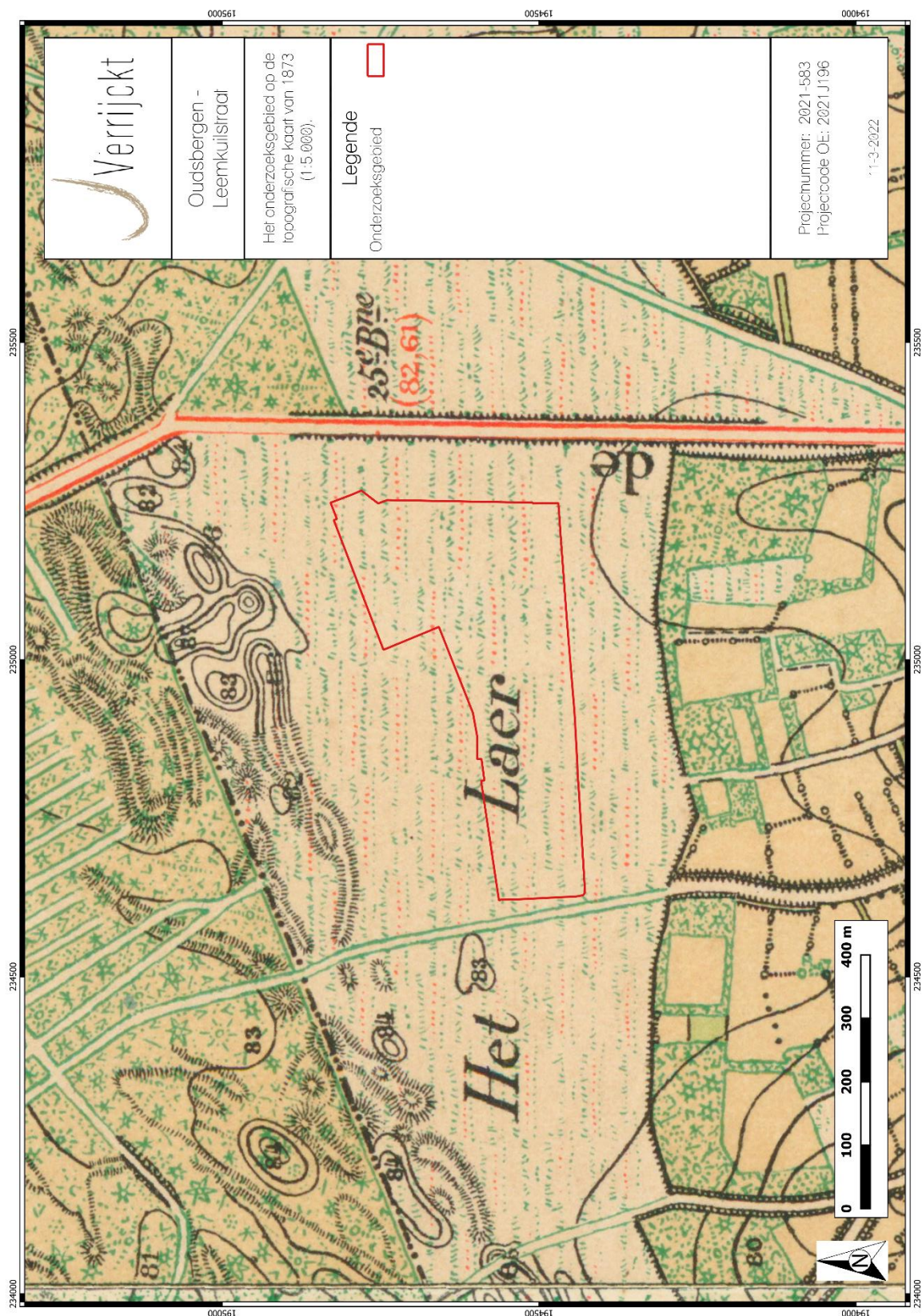
Figuur 19: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1:5.000).²⁵

²⁵ GEOPUNT 2022c

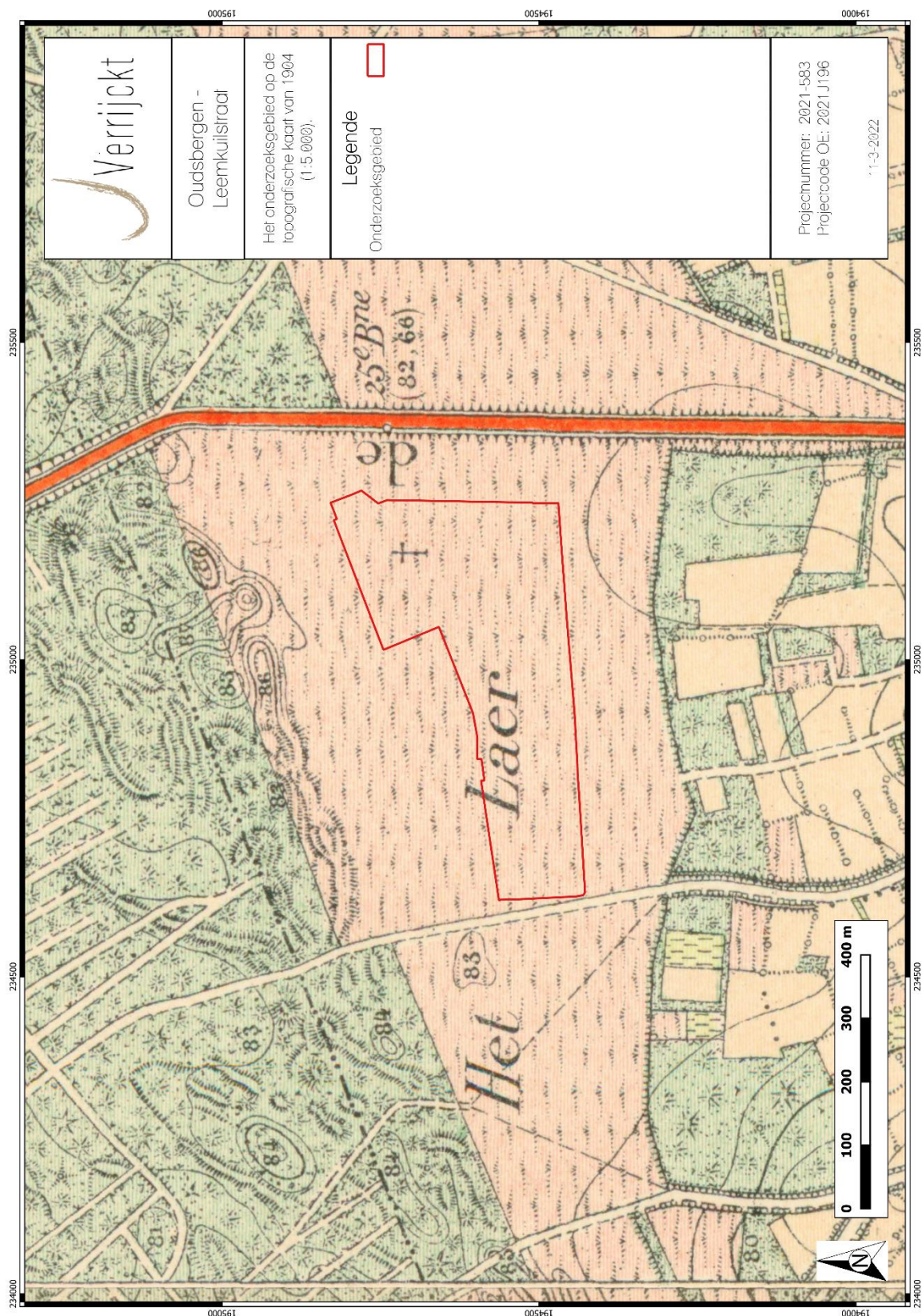
Figuur 20: Het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1:5.000).²⁶

²⁶ GEOPUNT 2022d

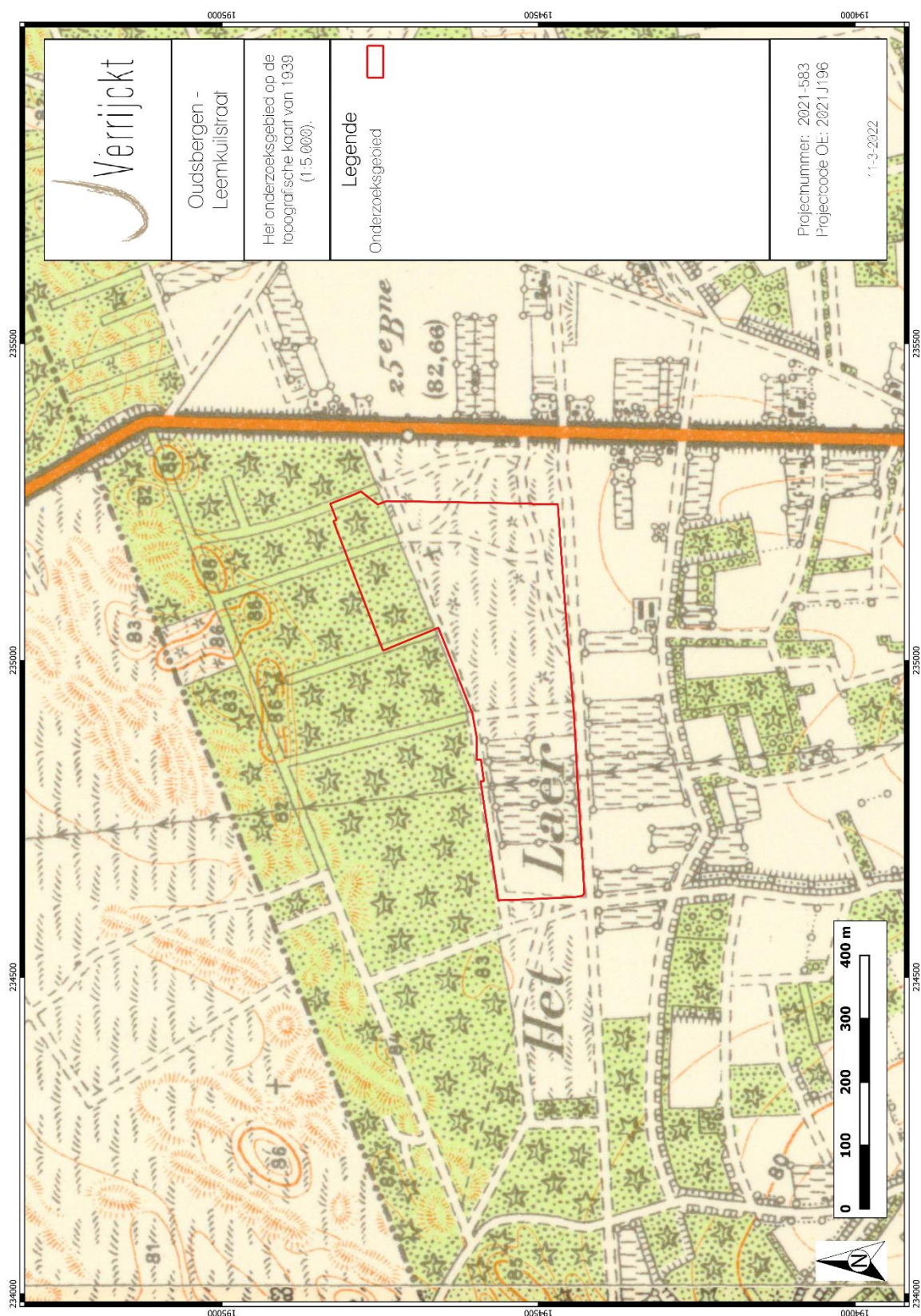
Figuur 21: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (1:5.000).²⁷

²⁷ GEOPUNT 2022b

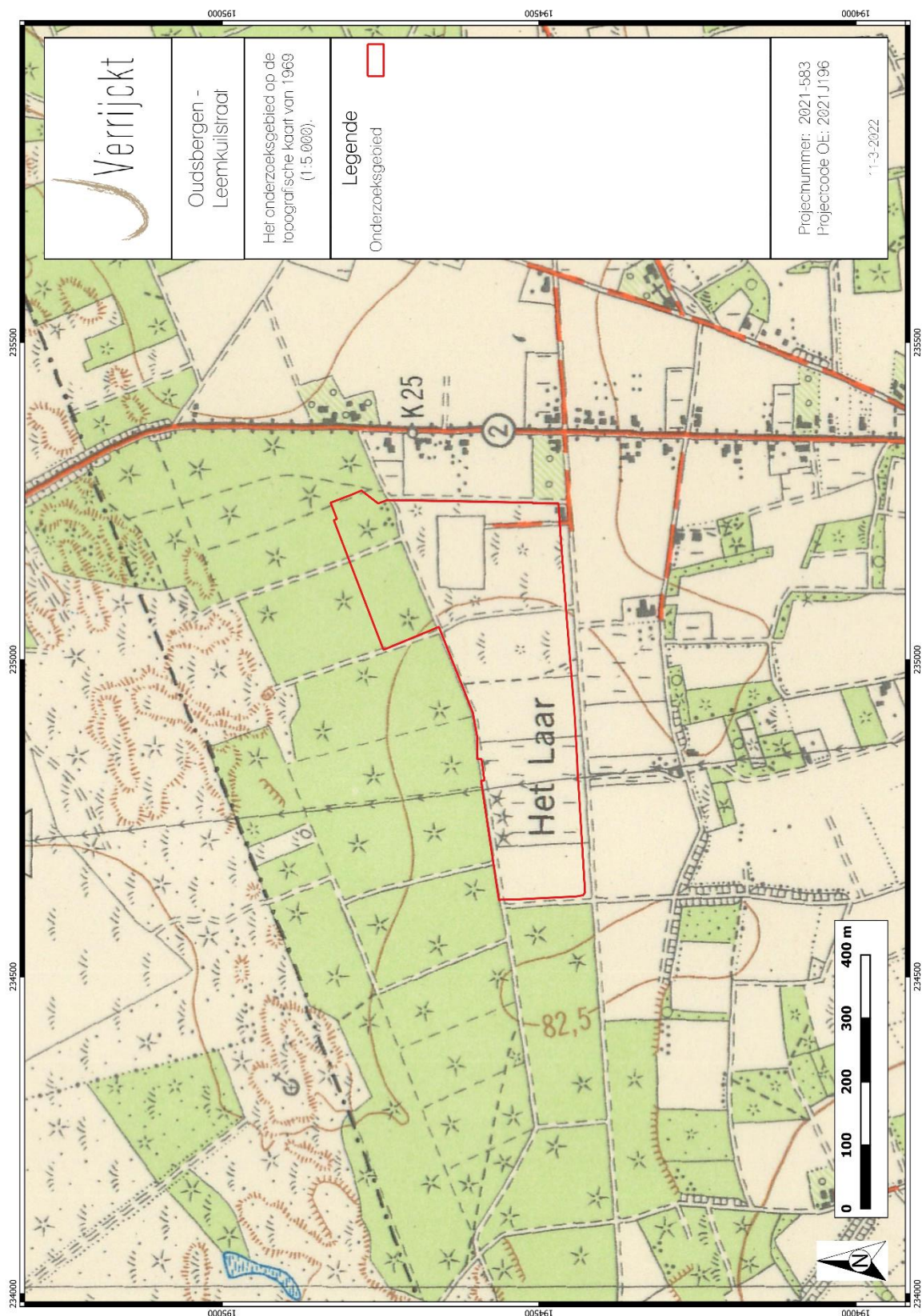
Figuur 22: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (1:5.000).²⁸

²⁸ GEOPUNT 2022e

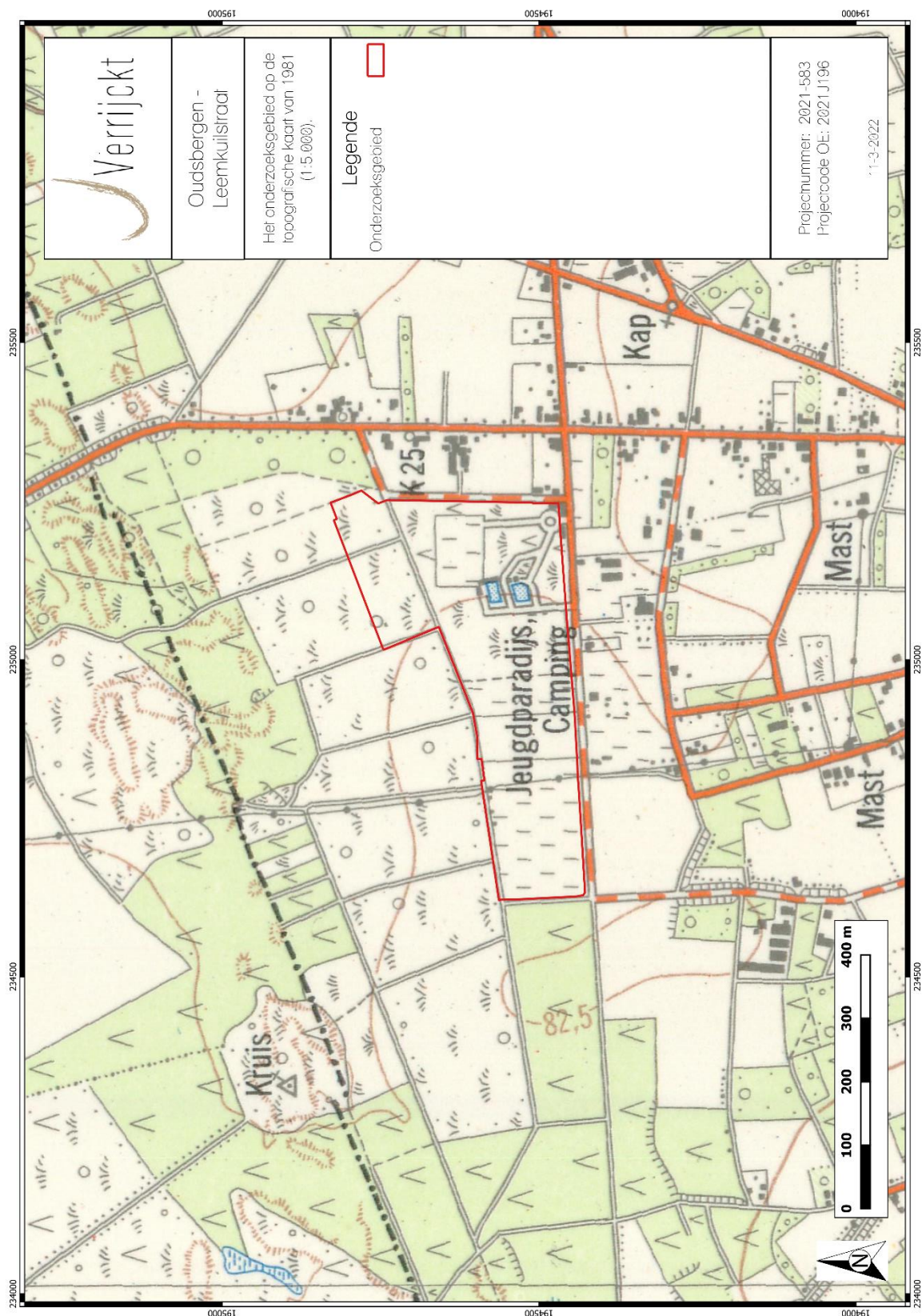
Figuur 23: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (1:5.000).²⁹

²⁹ GEOPUNT 2022

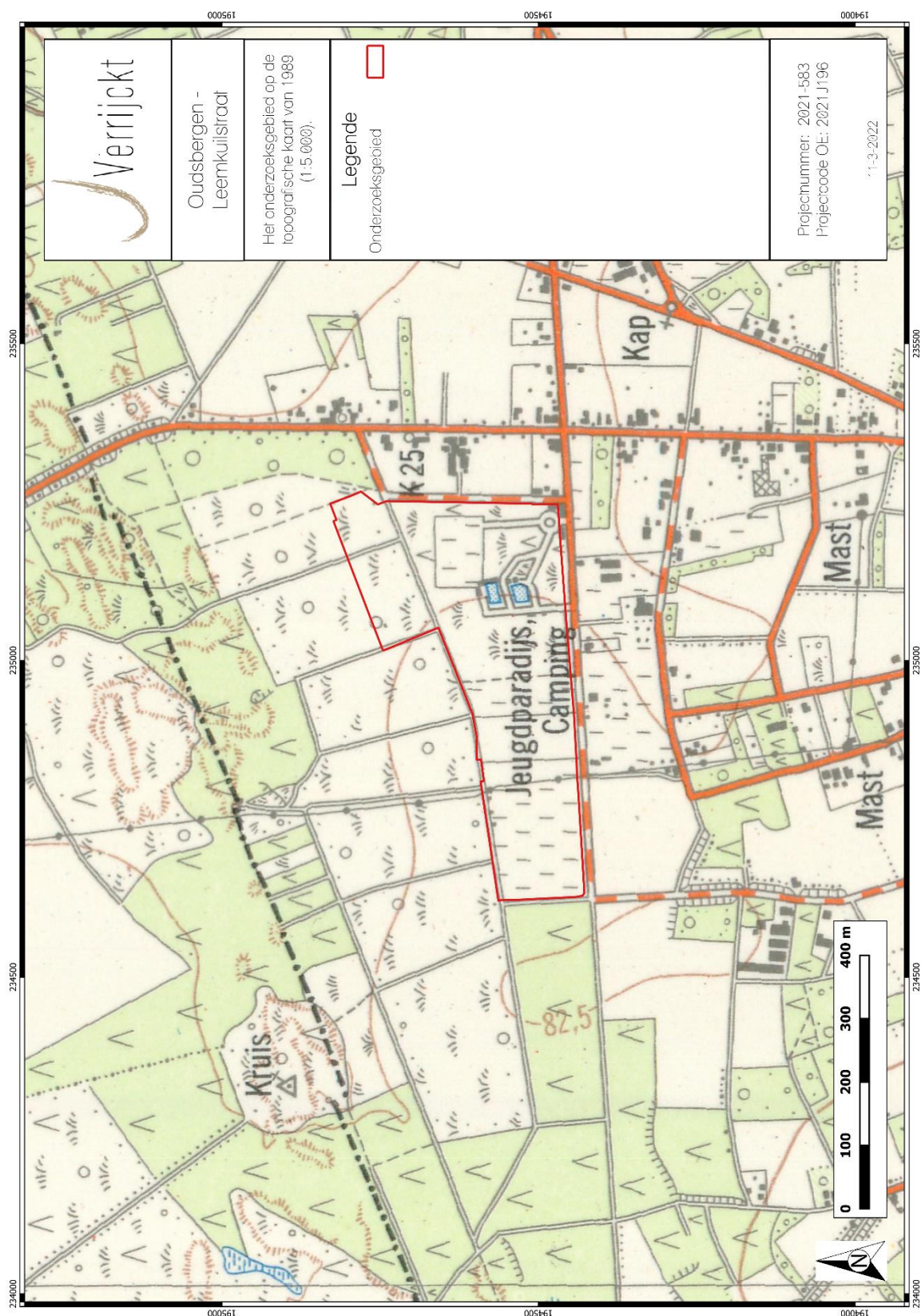

Figuur 24: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (1:5.000).³⁰

³⁰ GEOPUNT 2022

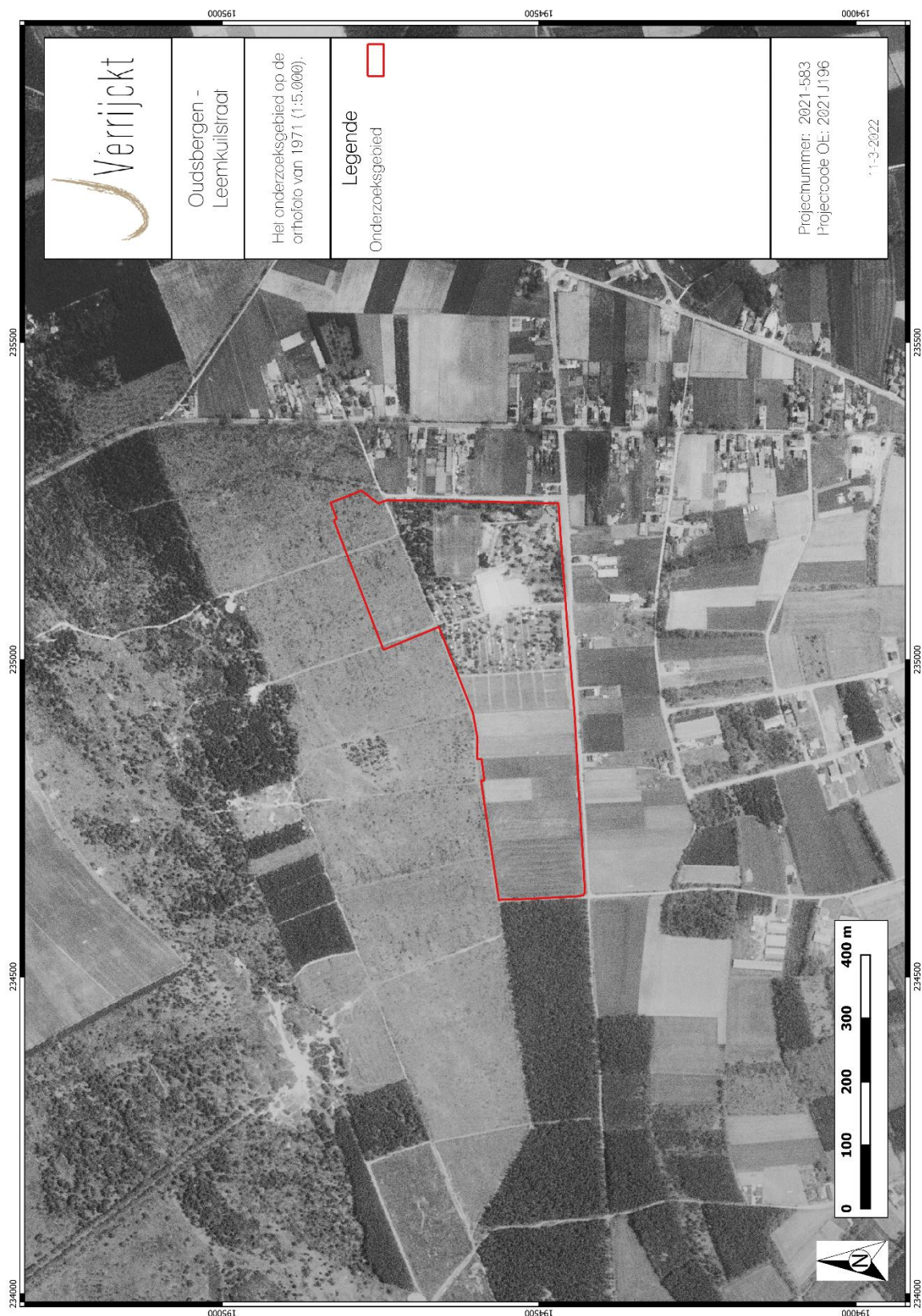

Figuur 25: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 (1:5.000)

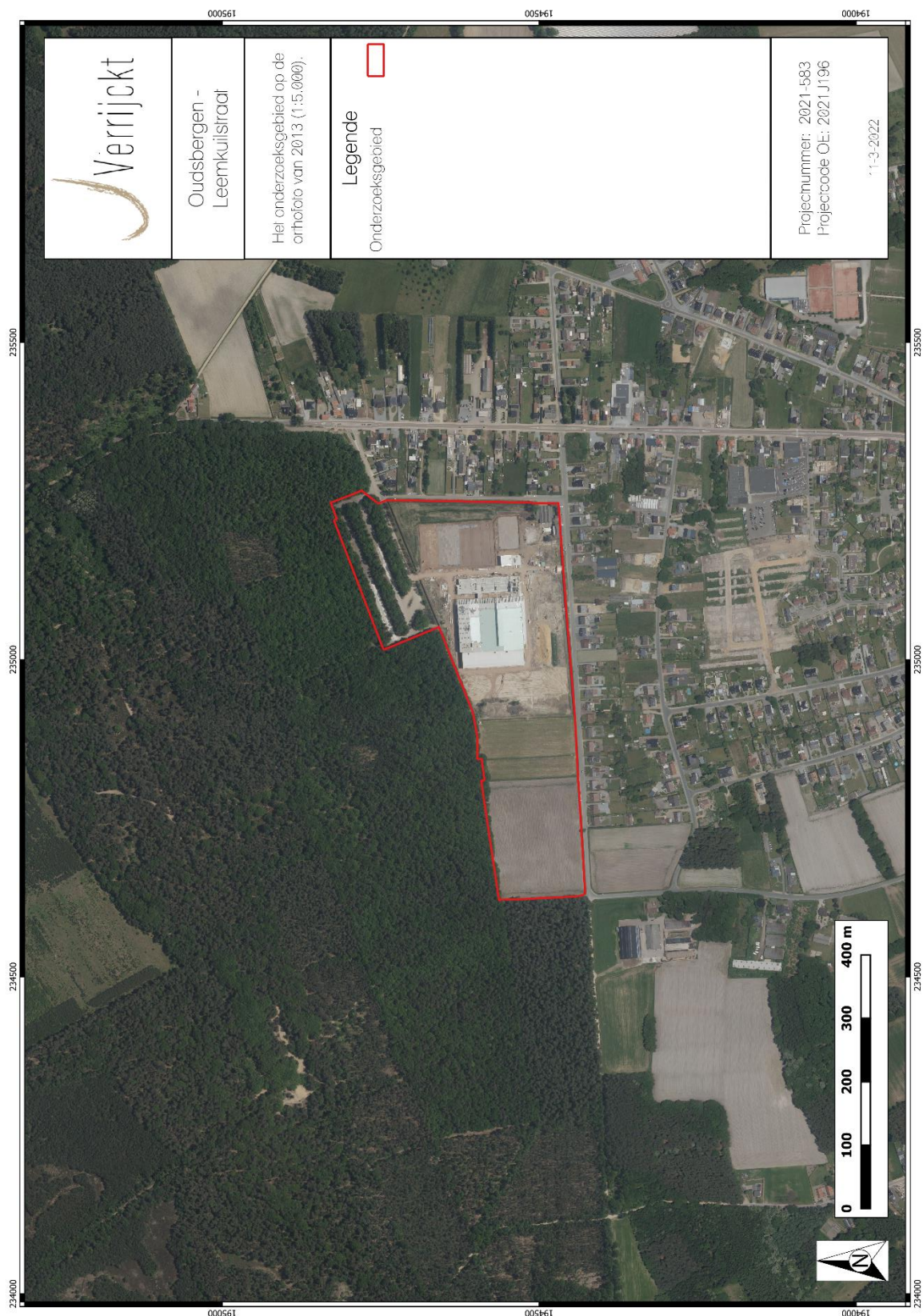
Figuur 26: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1989 (1:5.000).³¹

³¹ GEOPUNT 2022

Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971 (1:5.000).³²

³² GEOPUNT 2022

Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 2013 (1:5.000).³³

³³ GEOPUNT 2022

Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 2015 (1:5.000).³⁴

³⁴ GEOPUNT 2022

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied zijn er twee archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving (straal: 1 km) van het onderzoeksgebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³⁵

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
209392	MUISVENNER- EN OPHOVENHEIDE	CELTIC FIELDS OP BASIS VAN LIDAR	2000 V.CHR-52 V.CHR.	MEYLEMANS E. E.A. 2015: REVEALING PROTOHISTORIC FIELD SYSTEMS THROUGH HIGH RESOLUTION LIDAR DATA IN THE NORTHERN PART OF BELGIUM, ARCHÄOLOGISCHES KORRESPONDENZBLATT 45, HEFT 2, 197- 213.
50289	WEG NAAR BREE	VONDST VAN EEN EINDSCHRABBER OF KLING		
50274	CENTRUM	VONDST VAN EEN KLINGFRAGMENT MET AFGESTOMPTE BOORDEN VONDST VAN ÉÉN SCHERF MIDDELEEUWS AARDEWERK	500-1500	
150708	CENTRUM	VONDST VAN VIJF SCHERVEN MIDDELEEUWS MATERIAAL	500-1500	
216563	LANGVELDWEG	EEN PROEFSLEUVEN ONDERZOEK NAAR AANLEIDING VAN EEN WOONVERKADELING. HIERBIJ WERD ÉÉN SPOOR AANGETROFFEN: EEN GREPPEL UIT DE 19 ^{DE} EEUW.	1800-1900	VAN DEN KONIJNENBURG R. 2016. ARCHEOLOGIENOTA OPGLABBEK – LANGVELDWEG 61, BREE: HAAST BVBA.
150710	CENTRUM	VONDST VAN DRIE SCHERVEN MIDDELEEUWS AARDEWERK	500-1500	
50273	CENTRUM	VONDST ÉÉN AFSLAG LITHISCH MATERIAAL. VONDST VAN ÉÉN ONGEGLAZURDE SCHERF EN VIJF SCHERVEN MIDDELEEUWS.	35 000 V.CHR. - 2100 V.CHR. 500-1500	

³⁵ CAI 2021

52040	OPGLABBEEK	VONDST VAN ÉÉN BOOR Vervaardigt op een kling met geretoucheerde linkerboord, één geretoucheerd afslag, één aslag, één klingfragment, één schilfer. VONDST VAN EEN VIERTAL SCHERVEN WAARVAN TWEE BESMETEN. VONDST VAN EEN RANDFRAGMENT VAN EEN KRIJK.	35 000 V.CHR. - 2100 V.CHR. 2000 V.CHR.-52 V.CHR. 52 V.CHR.-476 V.CHR.	
50275	OPGLABBEEK	VONDST VAN ÉÉN GERETOUCHEERDE AFSLAG EN ÉÉN GERETOUCHEERD KLINGFRAGMENT. VONDST VAN EEN TWINTIGTAL WANDSCHERVEN, VOORNAMELIJK GEMAGERT MET POTGRUIS, VEELAL GEGLAD AAN BINNEN EN BUITEKANT. VONDST VAN EEN VIJFTAL MIDDELEEUWSE SCHERVEN, WAARVAN TWEE ONGEGLAZUURD ZIJN.	35 000 V.CHR. - 2100 V.CHR. 800 V.CHR.-52 V.CHR. 500-1500	
150707	OPHOVENERBOS	VONDST VAN VIJF SCHERVEN MIDDELEEUWS MATERIAAL.	500-1500	
150714	CENTRUM	VONDST VAN ACHT SCHERVEN MIDDELEEUWS MATERIAAL, WAARVAN ÉÉN SCHERF ONGEGLAZUURD MATERIAAL.	500-1500	
222316	GILDESTRAAT	SLEUVENONDERZOEK WAARBIJ GEEN VONDSTEN, NOG SPOREN WERDEN AANGETROFFEN.		
150709	CENTRUM	DE VONDST VAN 6 SCHERVEN MIDDELEEUWS AARDEWERK.	500-1500	
51746	GRUITRODE	DE VONDST VAN 3 AFSLAGEN, ÉÉN EINDSCHRABBER OP GERETOUCHEERDE KLING, ÉÉN KERN, ÉÉN MIDDENSTEKER OP AFKNOTTING.	35 000 V.CHR. - 2100 V.CHR.	
50311	LAAR - ELFSEPTEMBERLAAN	DE VONDST VAN ÉÉN GERETOUCHEERDE AFSLAG EN ÉÉN AFSLAG, ÉÉN SCHERF	35 000 V.CHR. - 2100 V.CHR.	

		AFKOMSTIG VAN MIDDELEEUWS AARDEWERK.	500-1500	
--	--	---	----------	--

Ter hoogte van het noordoostelijk deel van het onderzoeksgebied, op de locatie van het muisvenner- en ophovenheide, kon via LIDAR de aanwezigheid van een *cellic fields* worden vastgesteld (ID-nummer: 209392).

Voorafgaand aan de bouw van het paardensportcomplex voerde archeologen van Aron bvba. in 2012 een landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek (zie Figuur 29) uit in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Uit het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek bleek dat over het gehele onderzoeksgebied een al dan niet verstoord podzolbodem (E-horizont) aanwezig was. Indien een podzolbodem werd aangetroffen, was deze vaak verstoord, afgegraven of vermengd met de A-horizont. Verspreid over het onderzoeksgebied kwamen lokaal enkele verstoringen van de bodem voor. De B-horizont was op de meeste plaatsen bewaard gebleven. Her en der werd de aanwezigheid van een humus-ijzer podzolbodem vastgesteld (zie Figuur 30). Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen, structuren of vondsten aangetroffen. Het reeds onderzochte oostelijk deel van het huidige onderzoeksgebied staat op de CAI-kaart gekarteerd als een gebied zonder archeologie (ID-nummer: 124197).³⁶

In de ruime (straal: 1 km) en de directe (straal: 500 m) omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich volgens de CAI-kaart verschillende archeologische waarden. Nabij de Weg naar Bree troffen vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Midden-Limburg (AVML) een eindschrabber of kling uit de Steentijd aan. Archeologen van Haast bvba voerden in 2016 een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit in de vorm van proefsleuven aan de Langveldweg te Opglabbeek. Hierbij kon slechts één spoor, meer bepaald een greppel uit 19de eeuw, worden blootgelegd.³⁷ Nabij het Ophovenerbos troffen de vrijwilligers van het AVML vijf scherven afkomstig van middeleeuws aardewerk aan. Een sleuvenonderzoek aan de Gildestraat brachten geen sporen, structuren of vondsten aan het licht. Verspreid over het dorpscentrum van Opglabbeek, het gehucht Gruitrode en Laar troffen vrijwilligers van de AVML groot aantal vondsten aan. Het betreft in hoofdzaak losse vondsten (zie Tabel 1) van lithisch materiaal uit de Steentijd, en aardewerkfragmenten uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen, waarvan de exacte locatie slechts bij benadering gekend is.³⁸ Rondom het onderzoeksgebied bevinden zich volgens de CAI-kaart 5 gebieden zonder archeologie met ID-nummer: 126769, 125058, 124607, 1261127 en 126503.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er, ondanks het groot aantal vondstlocaties, slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het onderzoeksgebied.

³⁶ DE WINTER en KLERKX 2012, p. 9-12.

³⁷ VAN DEN KONIJNENBURG 2018, p. 10-20.

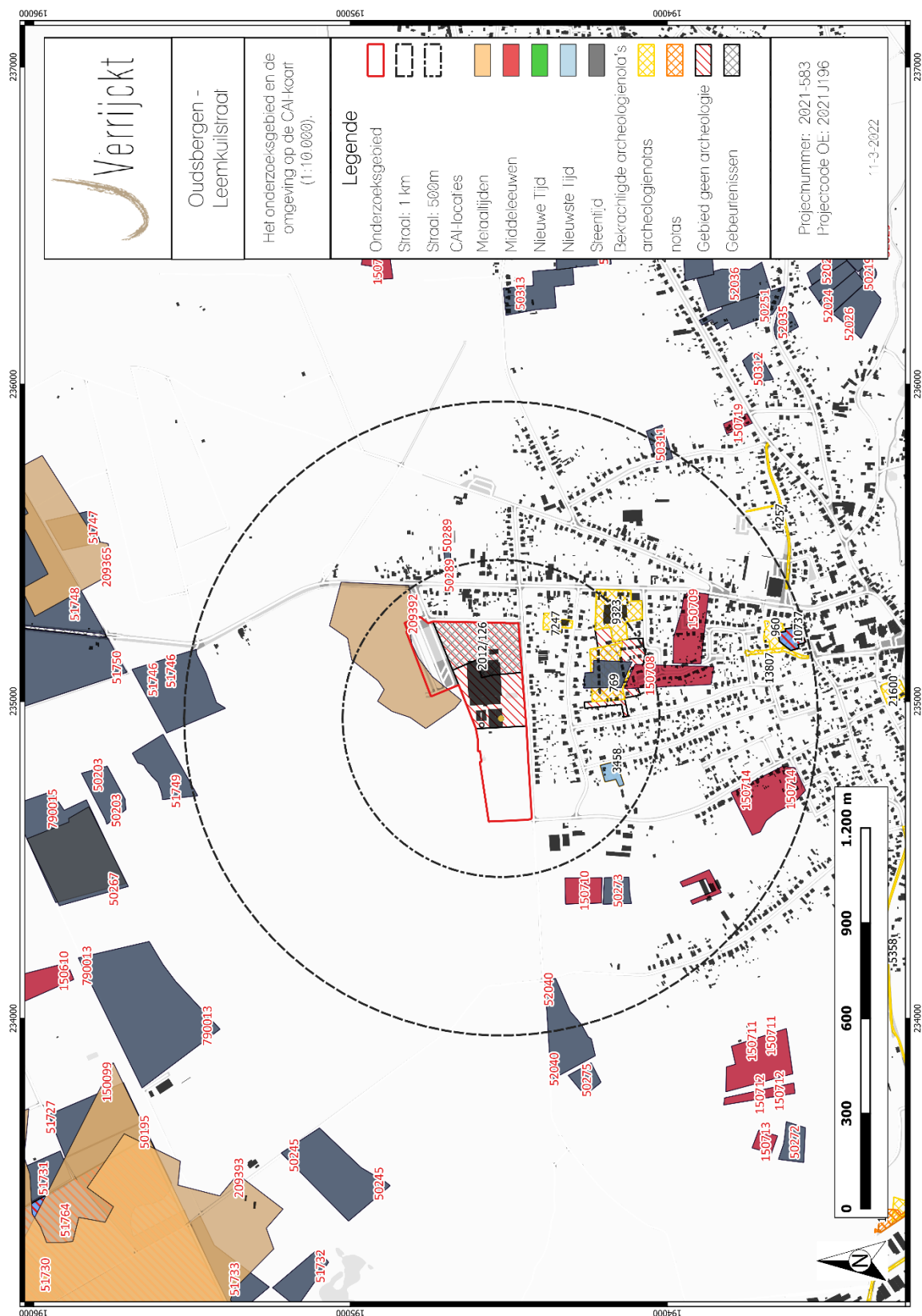
³⁸ CAI 2022

Figuur 30: Een situering van de boringen en de proefsleuven, zoals uitgevoerd door archeologen van Aron bvba, tijdens het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek uit 2012 (© Aron bvba).

Figuur 31: Profielput 5 uit sleuf 5 (links) en profielput 15 uit sleuf 16 (rechts) met een redelijk tot gedeeltelijk bewaard gebleven humus-ijzerpodzolbodem (© Aron bvba.).

Figuur 32: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart (1:10.000).³⁹

³⁹ CAI 2022

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe (straat: 500 m) nabijheid van het onderzoeksgebied werden enkele archeologienota's opgemaakt. Tevens werden er twee vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder worden nota Het archeologisch vooronderzoek op de voormalige camping "Het Laer" aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek, met ID 2016/126 uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het onderzoeksgebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
2016/126	OPGLABBEEK (OUDSBERGEN) – LEEMKUILSTRAAT EN SPEELTUINSTRAAT	ARCHEOLOGIENOTA/NOTA UIT APRIL 2012	DE WINTER N. & KLERKX L. 2012: HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK OP DE VOORMALIGE CAMPING "HET LAER" AAN DE LEEMKUILSTRAAT TE OPGLABBEEK, SINT- TRUIDEN: ARON BVBA
769	OPGLABBEEK (OUDSBERGEN) - ENGELWEG (LANGEVELD)	ARCHEOLOGIENOTA UIT OKTOBER 2016	WESEMAEL E., DE LANGHE H., 2016. ARCHEOLOGIENOTA OPGLABBEEK - ENGELWEG (LANGEVELD) VERKAVELING VOOR WONINGBOUW, TONGEREN: ARON BVBA.
954	OPGLABBEEK (OUDSBERGEN) - LANGVELDWEG	ARCHEOLOGIENOTA UIT NOVEMBER 2016	VAN DE KONIJNENBURG R., 2016. ARCHEOLOGIENOTA MET UITGESTELD ONDERZOEK, OPGLABBEEK LANGVELDWEG 61, VERSLAG VAN DE RESULTATEN HAAST- RAPPORT 2016-15, BREE: RIK VAN DE KONIJNENBURG
9323	OPGLABBEEK (OUDSBERGEN) - BOEKWEITSTRAAT	ARCHEOLOGIENOTA UIT NOVEMBER 2018	HAGEN J., PRAET M., DIRIX E., 2018. ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE BOEKWEITSTRAAT TE OPGLABBEEK (LIMBURG) , ABO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 690, AARTSELAAR: ABO NV.
7247	OPGLABBEEK (OUDSBERGEN) - WOLFSSTRAAT	ARCHEOLOGIENOTA UIT APRIL 2018	VAN DE KONIJNENBURG R., 2018. ARCHEOLOGIENOTA OPGLABBEEK, WOLFSSTRAAT 10, BREE: HAAST BVBA.

3458	OPGLABBEK (OUDSBERGEN) LANGVELDWEG	–	ARCHEOLOGIENOTA SEPTEMBER 2020	UIT	VAN DEN KONIJNENBURG R., 2016. ARCHEOLOGIENOTA MET UITGESTELD VOORONDERZOEK OPGLABBEK – LANGVELDWEG 61, BREE: HAAST BVBA.
------	--	---	-----------------------------------	-----	---

Vooronderzoek Opglabbeek (Oudsbergen) – Leemkuilstraat en Speeltuinstraat⁴⁰ (ID 2016/126)

“De resultaten van het proefsleuvenonderzoek komen voor wat de bodemopbouw van het terrein betreft overeen met die van het booronderzoek: over het volledige terrein kon een podzolbodem worden waargenomen, al dan niet gedeeltelijk verstoord. Het volledige zuidelijk deel van het terrein, ter hoogte van proefsleuf 13 tot en met 23, bleek recent afgegraven en opgehoogd te zijn, waardoor de A-horizont niet meer of slechts deels aanwezig was. Het zuiden van het voetbalterrein was ter hoogte van proefsleuf 6 tot en met 11, ook meer verstoord. Ondanks deze verstoringen kon op een aantal plaatsen nog een humusijzerpodzolbodem worden waargenomen (Afb. 11 en 12). Op de meeste plaatsen was de B-horizont volledig bewaard gebleven. De E-horizont was vaker verstoord: deze was gedeeltelijk afgegraven bij nivelleringen van het terrein, of was door recente ingrepen vermengd met de A-horizont.

Op basis van het bodemprofiel in bijvoorbeeld proefsleuf 5 en 16, waarbij onder de humusinspoelingslaag een ijzerinspoelingslaag zichtbaar was, kon worden opgemaakt dat er in dit gebied een bos heeft gestaan voordat het een heidelandschap werd (Afb. 11 en 12).”⁴¹

Ter hoogte van de Leemkuilstraat en de Speeltuinstraat, het oostelijk deel van het huidige onderzoeksgebied, voerde archeologen van Aron bvba in 2012 een vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem uit in de vorm van landschappelijke boringen en proefsleuven. Uit het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek bleek dat over het gehele onderzoeksgebied een al dan niet verstoord podzolbodem (E-horizont) aanwezig was. Indien een podzolbodem werd aangetroffen, was deze vaak verstoord, afgegraven of vermengd met de A-horizont. Verspreid over het onderzoeksgebied kwamen lokaal enkele verstoringen van de bodem voor. De B-horizont was op de meeste plaatsen bewaard gebleven. Her en der werd de aanwezigheid van een humus ijzerpodzolbodem vastgesteld. Hierbij kan de vraag gesteld worden of ook binnen het huidige onderzoeksgebied een dergelijke bodemopbouw en bewaring van de bodem kan verwacht worden.

⁴⁰ <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/3760>

⁴¹ DE WINTER en KLERKX 2012, p. 9.

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Binnen het onderzoeksgebied komen twee archeologische waarden voor. Ter hoogte van het noordoostelijk deel van het onderzoeksgebied, op de locatie van het muisvenner- en ophovenheide, kon via LIDAR de aanwezigheid van een celtic fields worden vastgesteld (ID-nummer: 209392). Voorafgaand aan de bouw van het paardensportcomplex voerde archeologen van Aron bvba. in 2012 een landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek uit in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Uit het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek bleek dat over het gehele onderzoeksgebied een al dan niet verstoorde podzolbodem (E-horizont) aanwezig was. De B-horizont was op de meeste plaatsen bewaard gebleven. Her en der werd de aanwezigheid van een humus ijzerpodzolbodem vastgesteld. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen, structuren of vondsten aangetroffen. Het reeds onderzochte oostelijk deel van het huidige onderzoeksgebied staat op de CAI-kaart gekarteerd als een gebied zonder archeologie (ID-nummer: 124197). De ruime en directe omgeving van het onderzoeksgebied kent verschillende archeologische vondstlocaties. Nabij de Weg naar Bree troffen vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Midden-Limburg (AVML) een eindschrabber of kling uit de Steentijd aan. Archeologen van Haast bvba voerden in 2016 een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit in de vorm van proefsleuven aan de Langveldweg te Opglabbeek. Hierbij kon slechts één spoor, meer bepaald een greppel uit 19de eeuw, worden blootgelegd. Nabij het Ophovenerbos troffen de vrijwilligers van het AVML vijf scherven afkomstig van middeleeuws aardewerk aan. Een sleuvenonderzoek aan de Gildestraat brachten geen sporen, structuren of vondsten aan het licht. Verspreid over het dorpscentrum van Opglabbeek, het gehucht Gruitrode en Laar troffen vrijwilligers van de AVML groot aantal vondsten aan. Het betreft in hoofdzaak losse vondsten (zie Tabel 1) van lithisch materiaal uit de Steentijd, en aardewerkfragmenten uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen, waarvan de exacte locatie slechts bij benadering gekend is. Rondom het onderzoeksgebied bevinden zich volgens de CAI-kaart 5 gebieden zonder archeologie met ID-nummer: 126769, 125058, 124607, 1261127 en 126503. Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal maakt het onderzoeksgebied deel uit van een (uitgestrekt) heidegebied. Op verschillende kaarten uit 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw zijn er op een kleine afstand ten noorden van het onderzoeksgebied duinen aanwezig. Op foto- en kaartmateriaal uit de tweede helft van 20ste eeuw verschijnt ten westen van het onderzoeksgebied camping “Jeugdparadijs t’ Laer” die rond 2013 vervangen wordt door het huidige paardensportcomplex. Deze kent rond 2015 een uitbreiding naar het oosten toe binnen het onderzoeksgebied.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Het onderzoeksgebied maakte tot aan het begin van 20ste eeuw deel uit van een heidegebied. Nadien worden grote delen van het onderzoeksgebied in gebruik genomen als wei- en/of akkerland. Het oostelijk deel van het onderzoeksgebied wordt rond 1969 ingericht als de Jeugdparadijs Camping of Het Laar, dewelke in 2013 wordt omgevormd tot het huidige paardensportcomplex. Rond 2015 kent het paardensportcomplex een verdere uitbreiding naar het oosten toe (erf- en stalzone). Vermoedelijk zal het onderzoeksgebied enkel in de oostelijke zone ter hoogte van het paardensportcomplex en de erf- en stalzone enigszins verstoord zijn.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee loodsen voor tijdelijke wedstrijdshallen van respectievelijk 6 960 m² en 3 631,2 m², een vrachtwagenparkeerzone (128 plaatsen), een zone voor lege aanhangwagens (28 plaatsen) en twee paddocks. Hierbij zullen de bestaande stallingen en erfstructuren worden afgebroken en een deel van het nabijgelegen weiland worden genivelleerd en bouwrijp gemaakt. Om de twee paddocks met de vrachtwagenparkeerzone en zone voor lege aanhangwagens te verbinden wordt tussen de paddocks een brede dreef uit zachte materialen aangelegd. Langs weerszijden van de dreef wordt een opgaande bomenrij aangeplant. In één van de twee paddocks wordt een infiltratiebekken ingericht. Nabij het infiltratiebekken wordt voorzien in de aanplanting van 5 bomen. Langs de Speeltuinstraat, de toegangsweg tot het Joekelbos en het Joekelbos voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een 6 m breed groenscherm. Nabij de kruising tussen de Speeltuinstraat en de Manestraat wordt op vraag van de opdrachtgever voor de bezoekers van het Joekelbos een parkeerplaats (22 plaatsen) en een bijhorend wandelpad aangelegd. De vrachtwagenparkeerzone, de zone voor lege aanhangwagens en de parkeerplaats worden aangevuld met verschillende sier- en boomperken. De bestaande verbindingsweg tussen de vrachtwagenparkeerplaats, de zone voor lege aanhangwagens, de reeds bestaande gebouwen en parkeerplaats voor bezoekers wordt op drie plaatsen verbreed met ca. 0,5 m. Ter hoogte van de parkeerplaats voor bezoekers wordt de verbindingsweg ca. 2 m naar het oosten toe verplaatst. Hierbij wordt de bestaande verbindingsweg nabij de parkeerplaats voor bezoekers verwijderd. Naast de centrale toegangsweg voorziet men in de aanleg van een fietsenstalling van 10 m bij 5 m. De loodsen voor tijdelijke wedstrijdshallen worden tot een minimale diepte van 80 cm -mv (vorstvrije zone) gefundeerd. Binnen de loodsen voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een waterput met een maximale diepte van 300 cm -mv.. Het infiltratiebekken zal eveneens een maximale diepte kennen van 300 cm -mv. De fietsenstalling wordt door middel van zes paalfunderingen met een maximale diepte van 30 cm -mv opgetrokken. Algemeen kan aangenomen worden dat het optrekken van verhardingen en wegenissen op een diepte van 30 à 45 cm -mv. plaatsvindt. De aanleg van de paddocks en de bijhorende groenaanleg gebeurt op een diepte van 30 à 40 cm -mv. De fietsenstalling zal op een maximale diepte van 30 cm -mv. gefundeerd worden. Bij de geplande werkzaamheden worden eventuele archeologische waarden vernietigd.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Ter hoogte van de Leemkuilstraat en de Speeltuinstraat voerde archeologen van Aron bvba in 2012 een vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem uit in de vorm van landschappelijke boringen en proefsleuven. Hierbij was er een ca. 20 tot 40 cm dikke A-horizont aanwezig met hieronder een C-horizont, een B-horizont of een E-horizont. Ook een A/E-horizont werd meermaals aangetroffen. Het merendeel van de onderzochte bodemprofielen vertoonden een ophoging waardoor het archeologisch niveau zich op een diepte van 45 tot 50 cm -mv. bevond.⁴²

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

⁴² DE WINTER en KLERKX 2012, p. 9-12.

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het onderzoeksgebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Gezien de landschappelijke ligging, de bodemkundige situatie en de aard van de eventueel aanwezige vondsten, sporen en structuren (sporensite) wordt een archeologisch (vervolg)onderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk geacht.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek, een deelgemeente van de gemeente Oudsbergen (prov. Limburg). De huidige gemeente Oudsbergen is recent samengesteld uit de gemeenten Ellikom, Gruitrode, Meeuwen, Neerglabbeek en Wijshagen. Opglabbeek vormde eertijds met Neerglabbeek de Loonse gemeente Glabbeek, met in ieder dorp een Loons laathof. Voor het eerst werd Opglabbeek vermeld in 1219 als Glatbeke (germaans gladda, glanzen en baki, beek), een schenking door Lodewijk, graaf van Loon, aan de abdij van Averbode, samen met het begeving- en tienderecht. Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal maakt het onderzoeksgebied deel uit van een (uitgestrekt) heidegebied. Op verschillende kaarten uit de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw zijn er op een kleine afstand ten noorden van het onderzoeksgebied duinen aanwezig. Op foto- en kaartmateriaal uit de tweede helft van 20ste eeuw verschijnt in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied camping “Jeugdparadijs l’ Laer” die rond 2013 vervangen wordt door het huidige paardensportcomplex. Deze kent rond 2015 een uitbreiding naar het oosten toe. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd zeer laag tot laag.

Het onderzoeksgebied kent volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen een hoogte tussen 81,73 m en 82,96 m + TAW. Hierbij is het zuidwestelijk en het westelijk deel van het onderzoeksgebied lager gelegen dan het noordoostelijk en het oostelijk deel. Derhalve helt het onderzoeksgebied geleidelijk aan af in de richting van het (zuid)westen. De hoogteverschillen in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied kunnen in verband gebracht worden met de bouw en de afbraak van de Jeugdparadijs Camping en de latere omvorming naar het paardensportcomplex. De lokale depressie, zichtbaar in het westelijk en het centrale deel van het onderzoeksgebied, kan waarschijnlijk gelinkt worden aan de vroegere (natuurlijke) afwatering binnen het uitgebreide heidegebied, waar het onderzoeksgebied deel van uit maakte. Landschappelijk gezien, is het onderzoeksgebied gelegen op een hoger gelegen zone in het landschap. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop is de Kleine Beek, gelegen op ca. 1,3 km afstand (in vogelvlucht) van het onderzoeksgebied. De van het noordwesten naar het zuidoosten stromende Kleine Beek ontspringt nabij het Dorpsplein van Opglabbeek en mondt nabij de Weg naar As uit in de Bosbeek. De kleine beek maakt deel uit van het grote(re) riviersysteem van de van noord naar zuid lopende Maas (Maasbekken). Samengevat, situeert het onderzoeksgebied zich op een hoger gelegen zone in het landschap, een uitloper van het plateau van de Kempen, gelegen nabij de lager gelegen valleien van de Kleine beek en de Bosbeek. Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen een matig, droge lemige zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B -horizont (Scgt) in het noordwesten en het westen, een matig, natte lemige zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Sdgt) in het zuidwesten en het westen, sterk vergraven gronden (OT) in het centrum, bebouwde zones (OB) in het oosten en het zuidoosten, een matig droge zandbodem met een duidelijke ijzer- en/of humus B-horizont (Zcgt) in het noordoosten en een matig droge zandbodem met een duidelijke ijzer- en/of

humus B-horizont (Zcg) in het noordoosten voor. Gelet op de landschappelijke ligging en de bodemkundige situatie, op een hoger gelegen zone in het landschap, in de omgeving van enkele duinen, op een grote(re) afstand van enkele beekvalleien (Kleine Beek en Bosbeek) en de aanwezigheid binnen het onderzoeksgebied van podzolbodems, is er een lage verwachting voor artefactensites uit de Steentijd aanwezig.

Binnen het onderzoeksgebied komen twee archeologische waarden voor. Ter hoogte van het noordoostelijk deel van het onderzoeksgebied, op de locatie van het muisvenner- en ophovenheide, kon via LIDAR de aanwezigheid van een *celtic fields* worden vastgesteld (ID-nummer: 209392). Voorafgaand aan de bouw van het paardensportcomplex voerde archeologen van Aron bvba. in 2012 een landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek uit in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Uit het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek bleek dat over het gehele onderzoeksgebied een al dan niet verstoorde podzolbodem (E-horizont) aanwezig was. De B-horizont was op de meeste plaatsen bewaard gebleven. Her en der werd de aanwezigheid van een humus ijzerpodzolbodem vastgesteld. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen, structuren of vondsten aangetroffen. Het reeds onderzochte oostelijk deel van het huidige onderzoeksgebied staat op de CAI-kaart gekarteerd als een gebied zonder archeologie (ID-nummer: 124197). De ruime en directe omgeving van het onderzoeksgebied kent verschillende archeologische vondstlocaties. Nabij de Weg naar Bree troffen vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Midden-Limburg (AVML) een eindschrabber of kling uit de Steentijd aan. Archeologen van Haast bvba voerden in 2016 een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit in de vorm van proefsleuven aan de Langveldweg te Opglabbeek. Hierbij kon slechts één spoor, meer bepaald een greppel uit 19de eeuw, worden blootgelegd.⁴³ Nabij het Ophovenerbos troffen de vrijwilligers van het AVML vijf scherven afkomstig van middeleeuws aardewerk aan. Een sleuvenonderzoek aan de Gildestraat brachten geen sporen, structuren of vondsten aan het licht. Verspreid over het dorpscentrum van Opglabbeek, het gehucht Gruitrode en Laar troffen vrijwilligers van de AVML groot aantal vondsten aan. Het betreft in hoofdzaak losse vondsten van lithisch materiaal uit de Steentijd, en aardewerkfragmenten uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen, waarvan de exacte locatie slechts bij benadering gekend is.⁴⁴ Rondom het onderzoeksgebied bevinden zich volgens de CAI-kaart 5 gebieden zonder archeologie met ID-nummer: 126769, 125058, 124607, 1261127 en 126503. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een zeer hoge verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) is eerder matig tot hoog.

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee loodsen voor tijdelijke wedstrijdshallen van respectievelijk 6 960 m² en 3 631,2 m², een vrachtwagenparkeerzone (128 plaatsen), een zone voor lege aanhangwagens (28 plaatsen) en twee paddocks. Hierbij zullen de bestaande stallingen en erfstructuren worden afgebroken en een deel van het nabijgelegen weiland worden genivelleerd en bouwrijp gemaakt. Om de twee paddocks met de vrachtwagenparkeerzone en zone voor lege aanhangwagens te verbinden wordt tussen de paddocks een brede dreef uit zachte materialen aangelegd. Langs weerszijden van de dreef wordt een opgaande bomenrij aangeplant. In één van de twee paddocks wordt een infiltratiebekken ingericht. Nabij het infiltratiebekken wordt voorzien in de aanplanting van 5 bomen. Langsheen de Speeltuinstraat, de toegangsweg tot het Joekelbos en het Joekelbos voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een 6 m breed groenscherm. Nabij de kruising tussen de Speeltuinstraat en de Manestraat wordt op vraag van de opdrachtgever voor de bezoekers van het Joekelbos een parkeerplaats (22 plaatsen) en een bijhorend wandelpad aangelegd. De vrachtwagenparkeerzone, de zone voor lege aanhangwagens en de parkeerplaats worden aangevuld met verschillende sier- en boomperken. De bestaande verbindingsweg tussen de vrachtwagenparkeerplaats, de zone voor lege aanhangwagens, de reeds bestaande gebouwen en parkeerplaats voor bezoekers wordt op drie plaatsen verbreed met

⁴³ VAN DEN KONIJNENBURG 2018, p. 10-20.

⁴⁴ CAI 2022

ca. 0,5 m. Ter hoogte van de parkeerplaats voor bezoekers wordt de verbindingsweg ca. 2 m naar het oosten toe verplaatst. Hierbij wordt de bestaande verbindingsweg nabij de parkeerplaats voor bezoekers verwijderd. Naast de centrale toegangsweg voorziet men in de aanleg van een fietsenstalling van 10 m bij 5 m. De loodsen voor tijdelijke wedstrijdshallen worden tot een minimale diepte van 80 cm -mv (vorstvrije zone) gefundeerd. Binnen de loodsen voorziet de opdrachtgever in de aanleg van een waterput met een maximale diepte van 300 cm -mv.. Het infiltratiebekken zal eveneens een maximale diepte kennen van 300 cm -mv. Algemeen kan aangenomen worden dat het optrekken van verhardingen en wegenissen op een diepte van 30 à 45 cm -mv. plaatsvindt. De aanleg van de paddocks en de bijhorende groenaanleg gebeurt op een diepte van 30 à 40 cm -mv. De fietsenstalling zal op een maximale diepte van 30 cm -mv. gefundeerd worden. Bij de geplande werkzaamheden worden eventuele archeologische waarden vernietigd.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) is matig tot hoog. Er is een zeer lage tot lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden (Nieuwe en Nieuwste Tijd) met uitzondering van één of meerdere veldwegen.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigt wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het onderzoeksgebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?

- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Naar aanleiding van de aanvraag voor een omgevingsvergunning in het kader van de bouw van twee loodsen, een vrachtwagenparkeerzone en twee paddocks aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek een deelgemeente van de gemeente Oudsbergen (prov. Limburg) op basis van een bureauonderzoek een archeologienota opgesteld. Op basis van de gegevens uit het onderzoek kunnen er geen gefundeerde uitspraken worden gedaan over de aan/of afwezigheid van archeologische artefacten-en/of sporensites. Wel is er een archeologische verwachting voor sites uit de Metaaltijden tot de Middeleeuwen. Om na te gaan of er effectief goed bewaarde archeologische sites aanwezig zijn, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart (1:10.000)	4
Figuur 2: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:3.000)	5
Figuur 3: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)	6
Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)	7
Figuur 5: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:1.000)	8
Figuur 6: Het onderzoeksgebied met een weergave van het gebied zonder archeologie op orthofoto (1:3.000).....	13
Figuur 7: Het onderzoeksgebied met een weergave van de toekomstige inplanting op orthofoto (1:3.000). ..	15
Figuur 8: Een syntheseplan van de geplande werken op orthofoto (1:3.000).....	16
Figuur 9: Het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen of DHM II (1:3.000).	18
Figuur 10: Het onderzoeksgebied op het DHM II (1:40.000).	19
Figuur 11: Illustratie gradiëntzone	20
Figuur 12: Het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (1:20.000).	22
Figuur 13: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (1:20.000).	23
Figuur 14: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:200.000) betreffende het onderzoeksgebied.	24
Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 (1:20.000).	25
Figuur 16: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:50 000) betreffende het onderzoeksgebied. ..	26
Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de Bodemkaart van Vlaanderen (1:5.000)	27
Figuur 18: Het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1:10.000).	31
Figuur 19: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1:5.000).	32
Figuur 20: Het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1:5.000).....	33
Figuur 21: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (1:5.000).....	34
Figuur 22: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (1:5.000).....	35
Figuur 23: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (1:5.000).....	36
Figuur 24: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (1:5.000).....	37
Figuur 25: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 (1:5.000).....	38
Figuur 26: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1989 (1:5.000).....	39
Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971 (1:5.000).	40
Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 2013 (1:5.000).	41
Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 2015 (1:5.000).	42
Figuur 30: Een situering van de boringen en de proefsleuven, zoals uitgevoerd door archeologen van Aron bvba. tijdens het landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek uit 2012 (© Aron bvba).....	46
Figuur 31: Profielpuut 5 uit sleuf 5 (links) en profielpuut 15 uit sleuf 16 (rechts) met een redelijk tot gedeeltelijk bewaard gebleven humus-ijzerpodzolbodem (© Aron bvba.)	47
Figuur 32: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart (1:10.000).	48

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	43
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.	49

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST: OUDSBERGEN - LEEMKUILSTRAAT	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2021-583
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied en gebied zonder archeologie op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 8
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart

Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1904
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1939
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 23
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1969
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 24
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1981
Datum	19/11/2021 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 25
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1989
Datum	19/11/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 29
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	19/11/2021 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: Opglabbeek [online]
<https://id.erfgoed.net/themas/13900> (Geraadpleegd op 15-03-2022)

DE WINTER N. & KLERKX L. 2012: *Het archeologisch vooronderzoek op de voormalige camping "Het Laer" aan de Leemkuilstraat te Opglabbeek*, Sint-Truiden: Aron bvba.

VAN DE KONIJNENBURG R., 2018. Archeologienota Opglabbeek, Wolfsstraat 10, Bree: Haast Bvba.

6 BIJLAGEN

1.BIJLAGE: INPLANTINGSPLAN